Nº52 (24.646) ●

2024 гъэм накъыгъэм (майм) и 4, щэбэт

● Тхьэмахуэм щэ къыдок!

● И уасэр зы тумэнщ

Егъэджэныгъэм и мардэщіэхэм хиокіцэ

Ди республикэм лэжьыгъэ Іуэхукіэ дыгъуасэ къэкіуащ УФ-м егъэджэныгъэмкіэ и министр Кравцов Сергей. КъБР-м и унафэщіхэр и гъусэу хьэщіэ лъапіэр щыіащ ди щіынальэм и еджапіз нэхьыжьхэм ящыщу Дзэлыкъуэ районым хыхьэ Сэрмакъ къуажэм дэт курыт школ №1-м

ШКОЛАКІУЭ 250-м щійгъў зэкіўаліэ еджапіэр къызэрызэіуахрэ мы гъэм илъэси 100 ирокъу. Къэбэрдей-Балъ-къэр гъэзэщіакіуэ комитетым и унакъэр тъззащакнуэ коминетым и уна-фожно школыр къызајуахауэ щытащ 1924 гъэм. 1958 гъэм абы гуащыхъащ илъэси 8 еджапіэ, сабии 175-рэ щізхуэу. Апхуэдэу екіуэкіыурэ, нэхъа-пэіуэкіэ якухуауэ щыта унэр къэбгьэ-сэбэпыжыну шынагъуэ пылъу къы-щіэкіри, жылэм къыдэхъуэ щіэблэр хуаныктьуа хъзащ елжапіа эдаги!

жуэныкьуэ хъуащ еджапіэ зэпэщ. УФ-м и Президент Путин Владмир и жэрдэмкіэ къыхалъхьауэ къэралым щагъэзащіэ «Егъэджэныгъэ» лъэпкь проектым и фіыгъэкіэ, къуажэм курыт проектым и фіыгъэкіэ, къуальям курыт школыщіэ щаухуащ. Ныбжьыщіэ 275-м щіэныгъэ щызрагъуэтыфыным тещіыхьа еджапіэщіэм и унэр, УФ-м Егъэджэныгъэмкіэ и министерствэр и Егьэджэныгьэмкіз и министерствэр и дэІпыкжуэгьуу, хагьэхьауэ щытащ льэпкь проектым къызэщиубыдэну ІуэхущІапізхэм. Федеральнэ бюджетым къыхэкіыу абы хухахащ сом мелуан 307-м щіигьу. Метр ээбгъузэнатіэ мини 7,2-рэ зыубыда хууэныгьэм хэтщ еджаліз пэш ізхумтльэхуитхэр, спорт зашьшуха, гухді-гахахар. лашышхуэ, гуф1эгъуэхэр щызэхэпшэ хъуну пэш, шхап1э ин, библиотекэ зэпэщ, лабораторэ класс хэхахэр, дэтхэнэри хуэфэщэн унэлъащІэкІэ къызэгъэпэщауэ. Школ пщІантІэри зэпэщщ, тьянащаў, школ піцтантнэри занащі, абы щаухуащ спорт утыкушхуэ. Гъз еджэгъуэм и пэщіэдээм лэжьэн щіэзыдза еджапіэщіэр сыткіи хуэщіащ иджырей мардэхэм тету щіэб-

лэм щІэныгъэ егъэгъуэтыным. Къинэмыщауэ, сабийхэр пщэдджыжьакіуэ защізу еджэнущ. КъБР-м и Ізтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек

КъБР-м и Ізтащхъз Кіуэкіуэ Казбек фіьщія ин хуищіащ Кравцов Сергей, щіыналъэм и егъэджэныгъз Ізнатіэм зиужьыным гулъытэ лъагэ зэрыхуищіым папщіз. Республикэм и унафэгистрымра федеральна министрымра гупсэхуу тепсэлъыхьащ республикэм и егъэджэныгъз Ізнатіэм щыщыіз щытыкізм.

2018 гъэ лъандэрэ ди щІыпІэм ща-ухуащ школьіщІзу 15, школи 10-м я ухуэныгъэр иджыпсту йокІуэкІ. Къинэ-мыщІауэ, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьымыщауэ, зэг бэгэжылыгын бэ лэжьыг гъэшхуэхэр щылээфіахащ школ 65-м, иджыри еджаліэ 13 зыхуей хуагъазэ. Зэпэш ящіащ школ спорт пэшышхуэу 78-рэ, «Зыужьыныгъэм и къежьа-пlэ» Тэнаттэу школуом ка

шІэныгъэрэ шрагъэгъуэт ІvэхущІамастерской піэхэм къыщызэІуахащ

. Зиужьащ гъэсапІэ ІэнатІэми. Сабий Зиужьащ гъэсапія ізнатізми. Сасим 3465-ра закіуэліэфыну гъэсапіащізэр яухуащ, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэшхуэхэр мыгуазу щаубланущ гъэсапіи 2-м. Къинэмыщіауэ, шэщіауэ мэлажьэ «Антарес» егъэджэныгъэ центрыр. Гулъытэ хэха республикэм щыхуащІ

егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ ІэнатІэм Іут ы выграмыны вы пынатым уг шащагьыпкэм я лэжьапщіэм хэгьы-хьуэным. Нэгьабэ и закъуэ къап-щтэмэ, абыхэм я улахуэм хэхьуащ про-цент 16,5-кіэ. Ди Президентым и уна-фэм тету, курыт школхэмрэ колцент 16,5-кіз. Ди Президентым и уна-фэм тету, курыт школхэмрэ кол-леджээмрэ я класс унафэщіхэм хущіагъуащ иджыри сом мин тху-рытху. Апхуэдэ ахъшэ гъэ еджа-гъуэщіям къыщыціфэдауу иратынущ школ унафэщіхэм гъэсэныгъэмкіз я чэнджэщэгъухэми.

къаІэтынущ Улахуэр аргуэру

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек Правительствэм Унэм щригъэкіуэкіащ зэіущіэ щхьэпэ. КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Мусуков Алий, министерствэхэм я пашэхэр зыхэта зэхуэсым щытепсэлъыхьащ бюджет ІэнатІэм Іутхэм я улахуэм иджыри проценти 10-кІэ зэрыхагъэхъуэнум

ЩІЫНАЛЪЭМ и Іэтащхьэр ириплъэжащ нэгъабэ лъандэрэ республикэм уасэхэм зэрызыщахъуэжам: уасэхэр ику иту дэкІуеящ проценти 6,4-кІэ. «Росстат»-м къита бжыгъэхэм яте-пщІыхьмэ, Къэбэрдей-Балъкъэрыр пщівіхьмэ, кьэоэрдей ралькьорыр Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щівна-лъэм хыхьэхэм ящыщу бюджет льэм хыхьэхээ федеральнэ дівпа-льэм хыхьэхэм ящыщу бюджет лэжьакіуэхэм улахуэ нэхь льагэ къы-щахь щіыпізхэм хабжэ. Абы сэбэп хуэхьуащ экономикэм къыщалэжь продукцэм и бжыгъэм зэрыхэхъуар, цІыхухэм социальнэ дэіэпыкъуныгъэ зэрагъуэтыр, апхуэдэуи проценти 10-кіэ лэжьапщіэм зэрыхэхъуауэ

Фигу къэдгъэкІыжынщи, бюджет Іэнатіэхэм пэрыт лэжьакіуэхэм я улахуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым ильэси 3 хъуауэ, 2021 гъэ льандэрэ, зэ-кlэлъхьэужьу хагъахъуэ.

«А Іуэхум гултылэ хуэтщІынущ дяпэкІи. ДызэримурадымкІэ, бюджет лэжьакІуэхэм я улахуэм проценти 10-кІз мы гьэм хэдгьэхэрэнущ шышхьэуІум и 1-м», кызигъэщащ щхьзунум и т-м», - къыхигьэщащ Кlyэкlyэ Казбек икlи унафэ ищ!ащ а lyэхур къызыхуэтыншэу зэф!эхын зэрыхуейм теухуауэ.

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек іутіыж махуэшхуэм теухуа и хъуэхъу

Сигуми си псэми къыбгъэдэкlыу православнэ чыристэнхэм сохъуэхъу махуэ Нэхумкlэ!

ІутІыжым (Пасхэм) диныр зигу илъхэм гу-фіэгъуэ, гугъапіэ ярет, Іуэхуфіхэм хуегъэуш, хъуэпсапіэщіэхэм трегьэгушкуэ. Мы махуэм гулъыта хэха хуэсщіыну сыхуейщ Къэбэрдей-Балъкъэрым и православнэ чли-сэхэм я лэжьыгъэм, абыхэм ирагъэкіуэк Іуэхур зыхуэунэтіар республикэм иль зэкъуа-тыныгъэмрэ эзгурыІуэныгъэмрэ, тхыдэ, щэн-хабаз шіры бейх хууманыгы хабзэ щІзин бейр хъумэнырщ. Нобэ дызыхэпсэукІ зэман гугъум ахэр

пооэ дызыкэпсэүкі зэман тугыум ахэр жыджэру иужь итш жылагызэр пэжым хуэу-нэтІыным, лъапІэныгъэхэр хъумэным, щіалэ-гьуалэр хэкупсэу гъэсэным. Апхуэдэуи къы-хэзгъэщыну сыхуейщ республикэм ис чырис-тэнхэр ди лъэпкъхэм я зэкъуэтыныгъэмрэ зэгурыlуэныгъэмрэ ерыщу зэрытелажьэр. Къэбэрдей-Балъкъэрым ис псоми сохъуэхъу

узыншагъэ быдэрэ зэјузэпэщыныгъэрэ яјэну. я гугъапіэхэр къайхъуліэну.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ЩІыхь тхылъыр етыным и ІуэхукІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

Законодательствэмрэ парламентаризмымрэ

законодательствэмэр парламентаризмымрэ эегъэужьыным хэльхьэныгъвшхуэ зэрыхуащам папщіз Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Щівих тхылъыр етын Безгодькэ Владимир Фёдор и къуэм - Къэбэр-дей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым Лэжьыгъэмкіэ, социальнэ политикэмкіэ, узын-шагъэр хъумэнымкіэ и комитетым и унафэщіым къуалзам и къуэдзэм

Болуевэ Нинэ Магомед и пхъум - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Аппа-ратым и правовой управленэм правовой монито-

рингыми правовой управовой могиторингыми правовой могиторингыми за къудамэм и унафэщівым, Къумал Заурбэч Мухьэмэд и къуэм - Къэбэр-дей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым Щэнхабээмкіэ, жылагъуэм зегъэужьынымкіэ, хъыбарегъащіе Іуэхухэмкіе и комитетым и

Ціыпіынэ Заурбэч Альберт и къуэм - Къэбэр-дей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и УнафэщІым и секретариатым и унафэщІым.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КІУЭКІУЭ Казбек

Напиык къапэ 2024 гъэм мэлыжьыхьым и 27-м №32-УГ

Урысейм и чемпион Шэрий Иналбэч

Мэзкуу областым хыхьэ Сколково щ Эныгъэ къалэм къикlыу хъыбар гуапэ иджыблагъэ къытlэрыхьащ. Мы махуэхэм абы и «Live Apeна» спорткомплексым щекіуэкіащ Урысейм бэнэкіэ хуитымкіэ и чемпионат. Абы япэ увыпіэр къыщихьащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Тэрч щІыналъэм къыщалъхуа бэнакіуэ адыгэ щІалэ Шэрий Иналбэч.

КИЛОГРАММ 70 зи хьэлъагъхэм я деж щыбанэ ди щіалэм зэхьэзэхуэм и кіэух зэіущіэр къыфіи-хьащ Дагъыстэным и бэнакіуэ Шираев Курбан, бжыгъэр 7:4-уэ. Апхуэдэ щіыкіэкіи, Урысейм и

ичемпион ціз лъапіэр япэу зэіэригъэхьащ. Къыхэдгъэщынщи, Инал щыбэна гупым ещанэ увыпіэр къыщахьащ Шэшэным и бэнакіуэ лъэрызехьэхэу Эльтемиров Магомед-Эмирэ Хатуев Турпал-Алийрэ. Абы къегъэлъагъуэ а зэіущіэр гуащізу зэрекіуэкіамрэ адыгэ щіалэм и текіуэныгъэм и лъапіагъымрэ. Езы зэхьэзэхуэм кърихьэліащ къэралым и щіыналъэхэм я бэнакіуэ нэхъ лъэщ дыдэхэр, ціыхухъухэри ціыхуб-эхэри зэхэту 500-м щіигъу. Ахэр гуп 20-у гуэшауэ щытащ.

щытащ. Шэрийм и тренерхэр Урыш Анзор, Хьэщ!эмахуэ Анзор, Маргиев Анатолэ сымэщ. Иджы Инал къыпэщыльщ Урысейм и командэ къыхэхам хэту, мы гъэм жэпуэгъуэм и 28 - 31-хэм Албанием щек!уэк!ыну дунейпсо чемпионатым къэралым и щыхыр щихъумэну. «Дрогушхуэ ди лъахэгъухэм урысейпсо, дунейпсо утыкухэм къышахь ехъул!эныгъэхэм. Си

гуапэу сохъуэхъу Иналбэчрэ абы и гъэсакlуэ-хэмрэ икlи льагапіэщізхэм нэсыну дыщіо-хъуэпс», - жиіащ КъБР-м и ізтащхьэм Шэрий Иналбэч и текіуэныгъэм и гугъу щищіым.

CANSIE ITCARSE Гъунэгъу республикэм

накъыгъэм и 3-м КъШР-м щагъэлъапіэ Къэрэшей лъэпкъым и къэщ рэщ рэжыныгъэм и рэшей лъэпкъым и къэщіэрэщіэжыныгьэм и махуэр. Щыпсэу щіыналъэм лажьэ ямыізу ирашауэ щыта къэрэшейхэм Азие Курытым илъэс 14 щрахьэкіащ. А піалъэ гугъур иухыу, лъэпкъым и Хэкур зэригъуэтыжам и дамыгьэщ илъэс къэс республикэм ягу къыщагьэкіыж а махуэр. Гъунэгъу щіыналъэм и гуфіэгъуэр ядиіыгъащ КъБР-м и Іэтащхъэ Кіуэкіуэ Казбек.

и гуфІэгъуэшхуэ

КъШР-м и Унафэщ Темрезов Рашид Бориспий и къуэм хъуэхъукіэ зыщыхуигъазэм, Кіуэкіуэ Каз-

бек и телеграм-каналым иритхащ: «СигукІи си псэкІи Къэрэшей-Шэрджэс Республикэм и УнафэщІ Темрезов Рашиди ди

къуэш республикэм и цІыхубэми Къэрэшей лъэпкъым и къэщіэрэщіэжыныгъэм и махуэмкіэ со-

Къэрэшейхэм къаруушхуэ, бэшэчагъ, псэукіэ къару зэрабгъэдэлъым и дамыгъэ хъуащ мы ма-хуэшхуэр. Лажьэ ямыlэу Хэкум зэрыраша бэлыхьым зрырамыгъэшІыкІыу къызэрагъэзэжыфар абы и щыхьэтщ, блэкlа илъэсхэм езы лъэпкъри бжыгъэкlэ нэхъыбэ, нэхъ лъэрызехьэ ящlащ.

Нобэ ди нэгум щокі республикэм и ціыхубэ ъащіэри, и экономикэри зэрефіакіуэр, абы щыпсэу ціыхухэр фіэшхъуныгъэкій гупсысэ-кіэкій ипэкіэ зэрыкіуатэр. И блэкіар гугъуми, къэ-рэшей лъэпкъым дызэрыт зэманым щіэгъэхуэбжьауэ зеужь, Урысейм хиубыдэ адрей щ!ына-лъэхэм ф!ык!э къахэщу, пщэдейрей махуэм зыхузэрагъэпэщ, псоми ди зэхуэдэ Хэкушхуэр

нэхъ лъэщ икlи нэхъ быдэ ящІыным толажьэ. Къэрэшей-Шэрджэсым ехъулІэныгъэрэ зыузэщІыныгъэрэ яІэну сохъуэхъу»

ЧЭРИМ Марианнэ.

• Дызэкъуэту

Іыхьым и лъэс лъагъуэм

уан 26-м папщІэ»

ІУЭХУМ зыкърагъэхьэлІат дзэ Іуэху хэхам хэту хэкІуэдахэм я Іыхьлыхэм, СВО-м и ветеранхэм, Налшык къалэм и курыт еджа-піэхэм щіэсхэм. Росгвардием и оперативнэ къудамэм и 121-нэ

Гъэ къэси хуэдэу, «ЗауэлІ зэкъуэшыныгъэ» зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щіына-лъэ къудамэм и жэрдэмкіэ, Щіыхьым и лъэс лъагъуэм жы-

гыщі эхэр щыхасащ.

оперативнэ къудамэм и 121-нэ полкым и духовой оркестрыр ма-къамэхэм еуащ.
- Дыщогугъ ин хъуну мы жыг-хэм я жьауэм къытщіэхъуэ щіэб-лэм къыщакіухъу, ди Ліыхъужь хэкіуэдахэм я ціэр зезыхьэну мы лъэс лъагъуэм ахэр ирипагэу ирикlуэу тлъагъуну. Хэку зауэш-хуэр ди текlуэныгъэкlэ иухыным уасэшхуэ щlэттащи, ди хуитыныгъэхэмрэ щхьэхүитыныгъэмрэ тхуээмхрума ди адэжьхэр зы-щыдгъэгъупщэ зэрымыхъунур хьэкъщ. Текlуэныгъэ Иныр щыдгъэлъапіэкіэ, ди нэпсыр къо-кіуэ, абы хэкіуэда ди ціыху мел-

щащ пэкіур къыщызэіуахым.
- Нэмыцэхэр ди щіыналъэм щикіыжам, лъыгъажэшхуэ къызэранэкіат. Республикэм и щызэрагамат. Гестроликэм и щы-жьэрым Искож хьэблэмкіэ укты-щыдыхьэ щіыпіэм и ижьыраб-гъукіэ фэеплъ мывэ щытщ. Абдеж щыlа щытым ди цыху 600-м щигъу, цыхубзу, лыжь-фызыжьу, сабийуэ яукlауэ дэлъу къыщагъуэтыжат Налшык щхьэхуит къэзыщІыжа ди зауэлІхэм. Апхуэдэ дапцэт абы щыгъуэм гущІэгъуншэу яукІар?! - жиІащ ветеранхэм я «ЗауэлІ зэкъуэшыныгъэ» зэгухьэныгъэм и Къъбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ къудамэми советым и унафэщІ Колодяжный Геннадий. - Дауэ ди лодяжный Геннадий. - Дауэ ди жагъуэ хъуми, Украинэращ фашизм гупсысэр къззыгъэщјэрэщјэжу пызыщэну иужь ихьар. Абырэ къыгухьа европей щјэгъзаржащјахэмрэ 2014 гъэм щегъэжьауэ Донецкрэ Луганскрэ я къалэхэмрэ къуажэхэмрэ увыјар гъуэ ямыlэу ятеуэу, цІыху къызэрыгуэкІхэм псэхупІэ ира-

мыту къекіуэкіащ. 2022 гъэм мазаем и 24-м Украинэм Іэщэр игъэтІылъыным хуэгъэза дзэ Іуэху хэхар екІуэкІын щІидзащ. Украинэмрэ абы гуэт къэралхэмрэ, США-р я пашэу, зи ужь ихьар Урысейр къэзэунырщ, къэралыр цІыкІу-цІыкІуу зэкъуачу, ралыр цымгу-цымгуу зэкөуачу, тепщэныгъэр мыбдежи щау-быдынырщ. Абыхэм я мурадхэр езыхэми щахъумэркъым - ди хъугъзуафіыгъужэм щюхъуэпс. Запорожье щыналъэм и Нозапорожье щынальзм и курыт школым политикэ картэ къы-щыс!эщ!элъэгъуати, абы зэри-тыр Урысейм хы Ф!ыц!эми Кастыр урысеим кы Фіыціями кас-пий тенджызми екіуэліапіз имы-ізжущ. Урысей Ипщэр, Ростов щіынальзм къыщыщіздзауэ Кавказ къурш тхыціз Нэхъыщ-хьэмкіз екіуэкіыу, Украинэм ейуэ итт. Ауэ ар абыхэм къайхъуліэнди къуэшхэмрэ квым, ди квузшлэмрэ ди бынхэмрэ къару иным пэщlэува-ми, ди щlыр, ди щхьэхуитыны-гъэр lэмал имыlэу тхъумэфы-

БАГЪЭТЫР Луизэ

Тэрчдэсхэр щогуфІыкІ

Тэрч къалэм ухуэныгъэхэр жыджэру щекіуэкі и хьэблэщіэм мы гъэм щащіынущ курыт еджакіуэ курыт еджагнуз 820-рэ щізхузу Къалэкіэм и деж абы щыхухахащ метр зэбтъузэнатізу минищ. Шко-лыщіэр здэщытыну щіыпіэм пэтьунэтъуу сабий садиті къыщызэїуахащ икіи еджапіэр абы къахыхьэжу щытмэ, хьэблэщіэм езым и «къа-лэ еджапіэ ціыкіу» иіэжы-

БЖЫГЪЭКІЭ етхуанэу иджы яухуэну а еджапіэм и фіы-гъэкіэ, Тэрч къалэм и сабийхэр еджапіэкіэ ирикъуу къызэгъэ-пэща хъунущ. Абы къалэдэс-хэр хуабжьу щогуфіыкі. Къатищу зэтетыну школым, еджапіз пэшхэм нэмыщі, хыхьэнущ зэіущіэхэр щрагъэкіуэкіыну пэшышхуэрэ спортзалу тlурэ. Абыхэм къадэкlуэу, еджа-кlуэхэр щlыбым дэту щыджэгун спорт щІыпіэхэр щаухуэнущ, зыхуэныкъуэну спорт Ізмэпсымэхэмкіэ къызэгъэпэ-

щауэ. Курыт еджапІэр егъэджэны-гъэ и лъэныкъуэкІэ иджырей мардэм къитlасэу щытынущ икlи абы шэджагъуакlуэ хэмы-тущ зэрыщеджэнур. Школым классщіыб лэжьыгъэхэр, гуп-жьейхэр, секцэхэр къыщызэрагъэпэшынуш, сабийхэм пшыхьэщхьэ хъуху щадэлэжьэнущ. Ухуэныгъэхэр дызэрыт илъэ-сым и кlэм ирихьэлlэу зэфlагъэкІын мурадхэр щыІэщ.

КЪАНШЫУЕЙ Алим.

Налшык къэсащ мафіэгур

«Жемчужина Кавказа» мафІэгур Налшык къыдыхьащ на-къыгъэм и 2-м. Абы ис зыплъыхьакІуэхэм Іэмал ягъуэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр, Іуащхьэмахуэ зрагъэлъагъуну.

- ДИ зекіуэм хэту мыр иужыу дыкъыщыувыіа республикэщ. Щіынальэр хуабжьу ди гум дохьз, іуащхьэмахуэ зэдгьэльагьуныр сытым щыгъуи ди гуапэщ. Илъэс епліанэ хъуауэ іуэхум дыхэтщ, мы гъэм ди гъуэгуанэр тіукіэ нэхъ кіыхъ хъуащ - ди ежьэгъуэхэм 21-рэ къытыдогъазэ. Ильэс кіуахэм зэхэту мафіэгум ціыху мини 10 къришэкіамэ, мы гъэм и закъуэ абы исыну зи насып кърихъэкіахэм я бжыгъэр мини 5-м нос. Мы гъэм ди масуызумы міахи егъэбгэстьаца архуаламы міахи егъ мафіэгум иіэщ егъэблэгъапіэ, апхуэдэуи, ущыжьыщіэрэ ету щытебдзэрэ хэтщ. Мыгъэрей зекіуэм хэтхэм Іэмал яіэщ Кавказым и щіыналъэхэм ящыщу нэхъ ягу дыхьэр къыхахыу абдеж піалъэ нэхъыбэкіэ къыщызэтеувыіэну, - жиіащ ОАО «РЖД»-м и департаментым и унафэщіым и япэ къуэдзэ Раковэ Еленэ.

денартаменным унасредным и ніз квуздуз гакова тісна. Зыплыхьакіуэхэм я нэгу зрагьзужьын папціэ мафізгум гьуэгуанэ Іыхьзу 55-рэ зэпеупці. Ар махуиблкіэ гьуэгу тетщ. Зе-кіуэм хэтхэм махуэм заплыхь, жэщым мафізгум зыщагьэпсэху. Зыплыхьакіуэхэр мафізгум къыщотысхьэ Моск- ва е Дон Іус Ростов деж. Мафізгур къыщоувыіэ Мейкьуапа, Владикавказ, Грозна, Мэхъэчкьала, Дербент, Налшык. Зыплъыхьакіуэхэм зэрагъэлъагъу а къалэхэм и щІыпіэ дахэхэр.

ГЪУЭТ Синэ.

Мы махуэхэм

- ♦ 1959 гъэм Налшык бжьамийкlэ газ къашэу щlадзащ. ♦ 2010 гъэм УФ-м и Прези-дентым и Указкlэ Налшык къыфіащащ «Зауэ щіыхьым алэ» цІэ лъапІэр.
- ◆ 1938 гъэм къалъхуащ абазэ такіуэ, КъШР-м и цыхубэ усакіуэ КІыкіуэту Микаэль.
  ◆ 1943 гъэм къалъхуащ УФ-м и цыхубэ художник, Урысейм и Къэрал саугъэтыр зыхуагъэфэща Шемякин (Къардэн) Михаил.
  ◆ 1956 гъэм къалъхуащ эко-
- номикэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор, РАЕН-м и академик, УФ-м щІыхь зиІэ и экономист **Щауэжь Хьэсэн**-

Дунейм и шытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, республикэм уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градус 14 - 16, жэ-щым градуси 8 щыхъунущ.

- ♦ Ныкъуэдыкъуэхэм я хуи-тыныгъэхэм щІэбэныным и
- дунейпсо махуэщ ♦ 1912 гъэм къалъхуащ ады-гей усакіуэ, зэдзэкіакіуэ Пэрэныкъуэ Мурат.
- ◆ 1920 гъэм къалъхуащ Совет Союзым и Лыхъужь Мэ-
- сей Аслъэнджэрии.

   1922 гъэм къалъхуащ
  КъБАССР-м и прокурору 1960 төмкө жөндөгүн инрокурру ности-цэмкі төмжө хөрал чэнджэ-щакіуэ, юридическэ щіэны-гъэзэмкіэ кандидат, генерал-
- майор Ансокъуз Мухьэрбий. ◆ 1929 гъэм къалъхуащ КъБР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ, «Ленин зиlэ и лэжьакlуэ, «Ленин гъуэгу» («Адыгэ псалъэ») газетым жэуап зыхь и секретару илъэс куэдкіэ щыта **Апажэ Назир**.
- ◆ 1930 гъэм къалъхуащ тхыдэ щіэныгъэхэмкіэ КъБКъУ-м и профессор
- Къардэн Іэбубэ. ◆ 1937 гъэм къалъхуащ экономикэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, РАЕН-м и академик, АР-м щіэныгъэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Апышэ Аб-
- гъэм къапъхуащ КъБР-м и ціыхубэ дохутыр **Бахъсэн Хьэмэдэ**.
- ◆ 1939 гъэм къалъхуаш фи-

пософие шІэныгъэхэмкІэ доктор, КъШКъУ-м и профес-

- сор **Нэхущ Владимир**. ◆ 1943 гъэм къалъхуащ усакіуэ, ЩІДАА-м и академикыу щыта, УФ-м щэнхабзэм-кіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Тхьэзэплъ Хьэсэн.
- ♦ 1944 гъэм къалъхуащ КъБР-м щІыхь зиІэ и жур-налист Джырандокъуэ Ве-
- рэ. ◆ 1948 гъэм къалъхуащ Адыгейм и ціыхубэ сурэтыщі Пэтіуащіэ Феликс.
- ◆ 1948 гъэм къалъхуащ физико-математикэ щІэныщІэны-КъБР-м гъэхэмкіэ доктор, КъБР-м щіэныгъэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ **Ліыс Мухьэ**-
- мэд. ♦ 1952 гъэм къалъхуащ УФ-м щіыхь зиіэ и егъэджакіуэ, КъБР-м егъэджэныгъэмкіэ
- КъБР-м егъэджэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Къалмыкъ Кларэ.
  ◆1953 гъэм къалъхуащ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и актрисэ, КъБР-м и ціыхубэ артисткэ Хьэмыку Жаннэ.
- Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и актёр, КъБР-м щІыхь зиІэ и артист **Мысост Вадим**.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкlэ, республикэм уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градуси 6-5, жэщым градуси 6 цыхъунущ. ЩІым и малъхъэдис щытыкІэм балли 3-кІэ зихъуэжынущ.

Накъыгъэм и 6, *блыщхьэ*

- ◆ 1939 гъэм Налшык шыгъэжапІэ къыщызэІуахащ.
- № 1875 гъэм къалъхуащ адыгэ тхыдэдж, узэщіакіуэ Долэт-Джэрий Сулътіан.
   ♦ 1936 гъэм къалъхуащ ады-
- гей философ, еджагъэшхуэ, тхакіуэ, социологие щіэны-гъэхэмкіэ доктор, профессор, ЩІДАА-м и академик Хьэгъур Айтэч.
- ◆ 1949 гъэм къалъхуащ абазэ тхакіуэ, КъШР-м и ціыхубэ усакіуэ **Мхъыцэ Чэрим**.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, республикэм уфауэ щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 8 - 12, жэщым градуси 8 щыхъунущ. Щіым и малъхъэдис щытыкlэм балли 3-кlэ зихъуэжынущ.

> Зыгъэхьэзырар ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

ЕсыкІэ умыщІэмэ, тенджызым ухэмыхьэ.

Фыдогъэблагъэ!

Урысей Федерацэм футболымко и етіуанэ лигэ. урысен Федерацзм футоолымкіз и етгуалзілігіз «Б» дивизионым и Гуп 1. *Ебланэ джэгугыуэ* «Спартак-Налшык» - «Легион» *(Мэхьэчкьалэ)* Налшык. «Спартак» стадион. Накъыгьэм и 4-м.

Сыхьэт 16:00-м

• «Адыгэ псалъэм» и гъэсэнхэр

«Адыгэ псалъэ» газетым щылажьэ, КъБКъУ-м и Социально-гуманитар институтым адыгэбзэмрэ литературэмкіэ и къудамэм и студентхэм я тхыгъэхэр къытедзэным къыпыдощэ. Хьэщэ Мухьэмэд, Ирыгу Іэминэ, Ефэнды Регинэ сымэ кърахьэліа тхыгъэхэм ятепщіыхьмэ, абыхэм журналистикэм и жанр зэмылізужьыгъуэхэр къызэщіаубыдащ. Ахэр ціыху щхьэхуэхэм яіущіащ, Гуэхугъуэ зэхуэмыдэхэм зыщагъэгъуэзащ икlи къаlэта темэр гъэщlэгъуэну ятхыжащ. Къапщтэмэ, мы ныбжьыщlэхэр я пщэрылъым хъарзынэу ехъу-лlащ, адэкlи дащогугъ абыхэм я тхыгъэ купщlафlэхэм «Адыгэ псалъэ» газетым и напэкіуэціхэм дыщрихьэліэну.

Гъащізм и джэлэс

Хабзэр лъэпкъым и фащэщ. Нобэрей ди дуней щіэращіэм хуэфащэ хабзэ щіэблэм зэхалъхьэн папціэ ди нэхъыжыхэм яхъума нэмыс, захущытыкіэ куэдым мыхьэнэшхуэ яіэщ, ахэр лъэныкъуэкіэ ебгъэкіуэтэкі хъу-

АДЫГЭХЭМ я лъэпкъ хабзэм гулъытэшхуэ АДВІІ ЭЛЬЯМ Я ЛЬВІІКЬ ХАОЗЭМ ТУЛЬБІТЭШХУЗ хуащіў къекіуэкіаш. Я псэукіэм и мардэт хаб-зэр. Адыгэ хабзэр, дауи, зэхэтыкіэш, зэб-гьэдэтыкіэш, нэхъыжьымрэ нэхъыщіэмрэ, ціыхухъумрэ ціыхубзымрэ, зэщхьэгъусэхэм я зэхуаку дэльын хуей нэмысым, пщіэмрэ щіыхьымрэ я жыпхъэш. Ліыгъэр, напэр, пэжыгъэр адыгэ хабзэм и пкъыгъуэ нэхъыщхьэ

гъэр адыгэ хабээм и пкъыгъуэ нэхъыщхьэ дыдэхэм ящыщт, икіи арат щіэблэр, щіалэгъуалэр зыщіапіыкіыр, зыхуагъасэр. Ди адыгэ хабээр нэхъ сфіэгъэщіэгъуэныж щыхуар Нэгумэ Шорэ «Ижь зэманым адыгэхэм я псэукіар» и іэдакъэщіэкіым сыщеджаращ. А тхыгъэм къыхощ адыгэхэм пэжагъкіэ, хьэл-щэныфіагъкіэ, хьэщіэ егъэблэрыкія за праркам яла кърагъзмелу зарышых зарыных яла кърагъзмелу зарышых зарыных зары гъэнкіэ зы лъэпкъи япэ кърагъэувэу зэрышымытар. Адыгэ хабзэм къызэщіимыубыдэ щы-Ізу къыщіэкіынкъым сыт и лъэныкъуэкіи. Ар

зэрыхъумэн хуейми шэч къытесхьэркъым. Псом хуэмыдэу сэ нэхъ сфІэгъэщІэгъуэныр Кавказым щыпсэу лъэпкъыу хъуам адыгэхэм хуэдэу зи бзылъхугъэ зыгъасэрэ зылъагъурэ зэрыщымы аращ.

Адыгэ бзылъхугъэр дунейпсо тхыдэм куууэ хыхьащ икІи хэтщ. Хамэ къэралхэм ижь-ижьыж льандэрэ къикіа еджагьэшхуэ, кьэхутакіуэ куэд яфіэгьэщіэгъуэну адыгэ бзыльхугьэм тетхыхьащ. Абыхэм и гугъу ящіащ адыгэ бзылъхугьэхэм я дахагьэм, я акъыл жаным, ахэр нэхъ гуакіуэж зыщіэхъукі хабзэ гъэщіэ гъуэнхэм.

Ди лъэпкъым щыщ бзылъхугъэр дэнэ щІыпІэ къыщымыхутами, адыгэм къызэрыхэкІар зэи игъэгъуэщакъым. Абы и щыхьэтщ дуней зэи игъэгъуэщакъым. Абы и щыхьэтщ дуней псом ц!эры!уэ щыхъуахэу Бытырбыху къыщалъхуа оперэ уэрэджы!ак!уэ Черкасскэ Марие, Франджым щап!а балеринэ Щамырээ Моникэ (Черинэ Людмилэ), Франджым и Л!ыхъужь Хьэгъундокъуэ Елмэсхъан, Истамбыл къыщалъхуа, Тхьэ!ухудхэм я япэ дунейпсо зэпеуэу 1932 гъэм Бельгием щек!уэк!ам щытек!уа Кериман Харис Элуар Тамар, пу усау!уа Цэры!уа риман Халис Эдже Тамер, ди усакіуэ ціэрыіуэ Балъкъэр Фоусэт, нэгъуэщі куэди.

Адыгэм бэылъхугъэр гъэсэным мыхьэнэшхуэ иритырт. Щысабийм щегъэжьауэ бээ Іэфіу, акъылыфізу, щэныфізу, хабзафізу япіыну хущіэкъурт, псалъэ Іей, гуауэ зэхрагъэхыртэкъым, хъыджэбз цlыкlyхэм гъэфlагъыбээу зэреджэхэр «си дахэ», «си псэ», «си дыгъэ», «си нэху» хуэдэхэрат. Абыхэм яхуэгубжьыртэ-«си нэху» хуэдахэрат. Аоыхэм нхуэг уожьыргэ-къым, щГокПертэктьым, къагъащтэртэгьым, уеблэмэ, щагъэджэгукГэ ину драдзейртэ-къым, атГэ хуэсактыу къаГэтрэ тГэкГурэ яГыгъа иужькГэ кърахъэхыжу арат. Хъыджэбэ ЦІы-кГухэр щГапГыкГырт гущГэгъум, гуапагъэм, тэмакъкіыхьагъым, гулъытэ яхэлъыным, Іэ ща-бэ-іу щабэу, ціыху къыдахьэхыфу щытыным. Уеблэмэ, «ціыху къэгъэпціэкіэ ещіэ» зыхужаіэ Уеблэмэ, «цыху къэгъэпціэкіэ ещіэ» зыхужаіз бзылъхугьэм гъэсэныгъэ нэс бгъэдэлъу къальытэрт. Гульытэ хуащіырт дэтхэнэ зы ціыхухьуми пщіз хуащіу, нэмыс кіэльызэрахьэу хъыджэбз ціыкіухэр къэхъунми. Пщащэхэр ягьасэрт къабээльабээу, бэз ізфіу, зыхуэныкъчуэ псори езым ящіэжыфу. Абы хыхьэрт адыгэ шхыныгъуэхэр пщэфіыныр, щыгьын дыныр, ахэр къызыхащіыкі фэхэкіхэр, цеяпхъэхэр, алэрыбгъухар, арджэнхэр щіыныр, унэрылъ хьэпшыпхэр гъэщіэрэщіауэ хэдыкіыныр, нэгъэчыі куэди. гъуэщІ куэди.

гъуэщі куэди. Гульытэшхуэ дыдэ хуащіырт хъыджэбз ціыкіухэм зэрызаужыым. Нэхъыжьхэр хуэсакъырт хъыджэбзым и Іэпкълъэпкъ пщыкіутіыр зэхуэдэным, и увыкір, и тіысыкіз, къэкіухьыкіэхэм кіэльыплъу, абы гу лъитэу есэным. Адыгэхэм Іэмал гуэрхэри яіэт, езыхэм дахэщ жыхуаіэм хуэдэу сабийм, псом хуэмыдэу хъыджэбз ціыкіум куэдым гу лъитэн хуёйт. Псальэм папщіэ, нэхъыжьым псы щыхумимй

Псалъэм папшіэ, нэхъыжьым псы щыхуиший кіэ, шынакъжьейм и къур нэхъыжьым зауэ иритын хуейт, ар тыншу къэІэбэу Іихыфын хуэдэу. Хъыджэбзым и гукъэкlым куэд елъы-тат, абы къигъэлъагъуэрт и гъэсэныгъэр здынэсри.

Дыщыпсэу зэманми бзылъхугъэм цІыхухъум дыкубэуми пудоран пицюру гульыторо и прикубум наукор и н ягъуэтыжын хуейщ.

ЕФЭНДЫ Регинэ.

хущхъуи къыхащІыкІырт, шхынри ирагъэІэфІырт

Бжьэ гьэхъуныр пасэу къежьа ІэщІагъэхэм ящыщу къалъытэ. Нобэ абы дуней псом зыщиубгъуащ. Сыт хуэдэ къэралми бжьэ гьэхьуным гулъытэ хэха щыхуащіу, ар ирагъэфіакіуэ зэпыту, абы и зыужьыныгъэм гуащіэшхуэрэ мылъкушхуэрэ ирахьэліэу къогъуэгурыкіуэ. Къэбгъэльагъуэмэ, нэхъапэм щымыіа бжьэ лъэпкъыфі зыбжанэ ди ээманым къагъэхъуащ. Алхуэдэхэм фіагъ лъагэ зиіэ фо нэхъыби ящіыф хъуащ, бжьахъуэхэм куэдкіэ нэхъ

(пасека), бжьэпщ (пчелиная матка), нэгъуэщіхэри. Къмцынэмы-щіауэ, а псэущхьэ ціыкіум, абы ищі фом теухуа псалъэжьхэри лъэпкъым къыдокіуэкі. Апхуэдэхэщ, псалъэм папщіэ мыхэр: бжьэ льэлкъым къырисмуэк. Алкуэдэхэш, псальям папшір мыхэр. ожьо зэмыдэзкъам фом и уасэр ищірэкъым; бжьэ зезыхуэр хум елэжьым и Іыхьэгъуш; бжьэ зыдэсым фо дещіз; бжьэ матэ зи куэдым и жьан-тіз дегъзувэ, фор іэфі дыдэщ - зигу иримыхьым ишхырктым; бжьэ уиіэмэ, щунэфыр зищіысыр пщіэнщ; бжьэм фо здэщыіэр ещіз; бжьэр уэмэ, мэліэж; фо нэхърэ жей нэхъ іэфіщ; фом тхьу хэплъхьэ-кіз зэіигъэхьэрктым; фор зэкізщіэж нэхърэ банэр зэфіренэ; фо зезыхьэ и Іэпэ йобзей; фор ІэфІ дыдэщ - зигу иримыхьым ишхыр-

Адыгэхэм фом хущхъуэ зэмыліэужьыгъуэхэр къыхащіыкіыу, шхынхэр ирагъэ]эфіу къекіуэкіаш. Си тыгъэм адэкіэ къыщезбжэ-кіынщ адыгэхэм фом къыхащіыкіыу щыта шхыныгъуэхэр: Зэкіэрыс - Іэфіыкіэ лізужьыгъуэ: джэдыкіэрыпщ тхьэвыр ціыкіу-

цыкіуу упщіэтауэ дагъэкіэ ягъажьэри, фокіэ зэрыгъзубыдауэ хьэлыуэм хуэдэу іэнэм траубэ, иужькіэ іупщіэ-іупщізу зэпагъэжыж. *Мэрэмэжьей* - ху курыбэмрэ фомрэ къыхэщіыкіа адыгэ фадэ піа-

Фэн - гуащіагъышхуэ зимыіэ, гъавэ іуахыжагъащіэмрэ фо ціынэмрэ къыхащіыкі фадэ лізужьыгъуэ. Фэныр езыр лізужьыгъуитіу

щыіэжщ: фэныху, фэныплъ. Фо махъсымэ - фокіэ зэхэщіа, гъэіэфіа фадэ піащіэ (махъсымэ

 Φ оупс - фокіэ зэхэщіа псы

Фоурьти - фокіо е фоупскі эпца хупціынэ (тхьэвым) къыхэщіыкіа адыгэ шхыныгъуэ.

Фошатэ - форэ шатэрэ зэхэлъу адыгэхэм ягъэхьэзыру щыта Фојумыл - фо е фошыгъу гъэткіуа гъэжа Іэфіыкіэ. Фојумыл кіэн-

Хуламэ - хугу гъэлыгъуар гъэвауэ форэ тхъукіэ зэхэщіэжауэ ящіу

щыта адыгэ шхын. *Фомырамысэ* - мырамысэ мышыур адыгэ Іэнэм тІуалэ и Іувагъыу

траубэ, ягъэдииж, фомылыр зэхуэдэу трацІэлъри, ІупщІэ-ІупщІэў грауоз, на водинил, фоннылыр солучасу грасистерия. Фошхуз - чыщмыщ е пхъэщхьэмыщхъэ гъэгъуа псывакіэ гъэбэгы

жа зыхэлъ шхуз, фокіэ зэіыхыжауэ. Гъэфіэн шхыныгъуэу зэрахьэрт. Фокхъужь - кхъужьыр мыхъупауэ, тіэкіу гуащіэр щіэту, укъэбзарэ упщіэтэжауэ фом хэлъу щагъэта шхыныгъуэ.

Кхъужьпіастэ-кхъужь гъэгъуа хьэжыжар фокіэ зэіыхауэ. Ціыкіухэр джэдынэ мыхъун папщіэ щіымахуэм, гъатхэпэм ирагъэшхырт. *Шхупіастэльальэ* - зэкіэрыщэщу гъэва хугу къыхэкъузыкіыжар, шхурэ/шатэпсрэ фокіэ зэіыхауэ.

шхурэ/шатэпсрэ фокlэ зэlыхауэ. *Щаххъуээзтеу*лізицык/ицакхъуэшыхь - фоурыпш хупціынэр хъурей піащізу яху, тебэм иралъхьэурэ и щіыіум тхъу щахуэ. Апхуэдэу, зыр адрейм тралъхьэжурэ и іупщіакіэхэр Іэпэкіэ зэтрашхэжри (ерэ ягъэджэрэз, яшыхьыжри) ягъажьэ. *Кхъужьхьэлывэ*- тхьэвыр пщагъэ хэлъуи хэмылъуи ягъэхьэзыр, ауз ізфіын хуейщ. Хьэлывэм далъхьэ кхъужь гъэтвуа хъэжыгъэрэ форэ захэлъу. Ар быдуу зэхэпщауэ щытын хуейщ. Ягъажьь дагъэ къэплъа зэрыт шыуанкіэ. Іэнэм пщтыруи щіыізуи трагъэувэ.

ХЬЭШЭ Мухьэмэд.

И Іэщіагъэр гурэ псэкіэ къыхэзыха

Шыхум нэхъ лъапіэ дыдэу иіэ узыншагъэр хъумэныр зи пщэрылъ медицинэ лэжьакіуэхэр жэуаплыныгъэшхуэ зы-пылъ Іэнатіэ пэрытщ. Щіэныгъэмрэ Іэзагъэмрэ къыдэкіуэу, а Ізщіагьэм ирилажьожэр гумащізу, гуапау щытыпхьэщ, сыт щхьэкіэ жыпіэмэ, дохутырым и хущхъуэм япэ абы и псальэ гуапэрш сымаджэм щхьэлэ хуэхьур. Аращ дохутырым и пса-льэри хущхъуэщ щіыжаіэжыр. А псальэхэр мызэ-мытізу зэ-хихат, абы къыщымынэжуи, езым и ізнатізми щигъэунэхуну къыхуихуаш Тэрч къалэм дэт поликлиникэм и лэжьакІуэ Ахъсор (Ирыгу) Каринэ Алик и пхъум. Ар ІзнатІзм зэрыпэрыувэрэ зэманышхуэ дэмыкlами, абы хузэфlэкlащ ціыхухэм я гум дыхьэн. Шэчыншэу, а Іуэхур къыщlехъулlари лэжьыгъэм зэфlэкl хъарзынэхэр къызэрыщигъэлъагъуэрщ, апхуэдэуи гъэсэныгъэ дахэ зэрыхэлъырщ. Бзылъхугъэр тедгъэсэныгъэ дахэ зэрыхэлъырщ. Бзылъхугъэр тед-гъэпсэлъыхьащ и ІэщІагъэр къызэрыхихам, ар къызэрыщыхъум:

ДОХУТЫР Іэщіагъэм сызэрысабийрэ сыдихьэхэрт. СыкъыдэкІуэтеиху нэхъ сыхуэ-пабгъэу, си нэ къыхуикІыу щІэздзащ, - жеІэ Каринэ́. - Си́ адэ-анэми си хъуэпсапІэр къыщыздаІыгъым, сытегуш-хуэри, Владикавказ дэт къэрал медицинэ академием сы-

щІэтІысхьащ. СфІэфІу, сигу ирихьу, кІуэ пэтми нэхъ сыдихьэхыу сыхуеджащ ІэщІа-гъэм. Иджыпстуи гухэхъуэгъуэ къызиту сыпэрытщ ІэнатІэм. Пэжщ, лэжьыгъэ тыншкъым, ауэ удэзыхьэх Іуэхумэ, абы пыща гугъуехь псори къызэрыптехьэлъащэ щыІэкъым.

лэмэ езы ІэшІагъэм а псом узэрыпэлъэщын, нэхъыбэжми vтезыгъэгушхvэн къару къыпхилъхьэу апхуэдэщ. ГурыІуэ-гъуэщ, узым къигъэдзыха цІыхур тэмакъкіэщі зэрыхъур, махуэм уи деж къекіуаліэ апхуэдиз цІыхуми узэрырагъэзэшыр. Итlанэми, дохутыр ІэщІагъэр къыщыхэпхакІэ, сымаджэхэм я арэзыныгъэр къызэрыпхыным ухущІэкъуущ уи лэжыыгъэм узэрыбгъэдэтыпхъэр.

Лэжьыгъэр зэрыхьэлъэм, гуащіэшхуэ зэрытебгъэкіуадэм зыдебгъэшэхмэ, шэч хэмылъу, ар къогугъуэкlыу, нэхъ щlэх ури-зэгъэшу хъунущ. Зытебгъэщlэн хуейр а Іэщіагъэм и щхьэпагъырщ, абы и фіыгъэкіэ уи сэбэп сэбэп цІыхухэм зэребгъэ-кІыфырщ. Сыт и уасэ уи фІыгъэкІэ зи узыншагъэр зытеувэжа цІыхум и нэгум къищ гукъыдэжыр плъагъуныр, абы и фіьщіэ псалъэхэр зэхэпхыныр

Апхуэдэ теплъэгъуэхэр лэжьыгъэм щымащІэкъым, къапщтэмэ, абыхэм си щхьэр лъагэу сагъэлъагъуж, шхуэныгъэ къысхалъхьэри, си лэжьыгъэкІэ нэхъыбэж зэрызэзгъэхъулІэным сыхущІокъу. Си дежкІэ гуапэщ цІыхухэм си дежкіз туапэщ цыхухэм сэбэп яхуэхъу ІэнатІэм сызэрыпэрытыр, махуэ къэскіи хьэкъ сщохъу си гъащіэ гъузгуанэм си Іэщіагъэ лъагъуэр пэжу зэрыщыхэсшар. Иджыпсту сызыщІогупсысыжри, нэгъуэщІ ІэщІагъэ сыпэрыту си къысхущІэгъэхьэххэр-

ГурыІуэгъуэш Каринэ Іуэхум дихьэхыу, игури и псэри етауэ дихьэхыу, хоэд зэрыпэрытыр. Апхуэдэхэр Геограгъэм къыхуигъэщащ тор ныбжьызыхужаlэр. Дохутыр ныбжыышlэм и зэфlэкlым хэхъуэу, и ІэщІагъэм и хъер илъагъуу и ІэнатІэм илъэс куэдкІэ пэрытыну ди гуапэщ.

ИРЫГУ Іэминэ.

Напэкіуэціыр зыгъэхьэзырар ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэщ.

• ТекІуэныгъэ Иным и махуэм ирихьэлІэу

Гушхуэ зыкіуэціылъ ціыху щыпкъэт

Лъэпкъым и тхыдэм, абы и ціыху щэджащэхэм ятеухуа тхыгъэ гъэщіэгъуэн куэд егъэхьэзыр Мамхэгъ Астемыр. Абыхэм ящыщ куэд ди газетми къытехуащ. Нобэрей абы и ІэдакъэщІэкІыр теухуащ лъэпкъылІ нэсу щыта, къулыкъу зэхуэмыдэхэр щІыхь пылъу езыхьэкІа ДзыхьмыщІ Батыр Хьэжбий и къуэм. «Дзыхмыщі Батыр теухуа тхыгьэр стхыным сытригъэгушхуащ и благьэ ліы тельыджэм и Іуэхущіафэхэмрэ и дуней тетыкіамрэ нэгьэсауэ газетхэм къызэрытрамыдзэр и жагьуэ зэрыхъур куэдрэ къызыпхызыгъэіукіыу зэхэсха Бегрожь (Дзыхжыщі) Жансурэт Луті и пхъум. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, езы Жансурэт абы теухуа тхыгъэр газетым къытехуауэ илъагъуну къыхуихуакъым -гьатхэлэм и кіэм ар дунейм ехыжаш. Къытхуэнэжращи, дыгугъэнщ Текіуэны-гъэ Иныр къэхьыным зи гуащіэшхуэ хэзыпъхьа, республикэм и хабээхъумэ із-натіэр ээфіэувэным зи ізужь къыхэзына Дэыхьмыщі Батыри ткыгъэм жэр-дэмщіакіуэ хуэхъуа Жансурэти ар я псэхэм щхьэпэну», - жеіэ Мамхэгъ

Япэ дунейпсо зауэм и пэщІэдзэм, и ныбжьыр илъэс щэщіым нэблэгъауэ Хьэту Анзор и къуажэм (1920 гъэм щегъэжьауэ 2005 гъэ пщіондэ - Старэ Урыху; 2005 гъэм 2005 гъэ пщіондэ - Старэ Урыху; 2005 гъэм щегъэжьауэ Лэскэн районым хыхьэ Хьэтуей къуажэ) дунейм щехыжащ абы щыпсэуа Дзыхымыщ! Хьэжбий Пыгу и къуэр. Куэд дэмыкіыуи ліащ и щхьэгъусэри. Абыхэм я бынхэр - Іумарбий (илъэситху), Батыр (илъэситху), Батыр (илъэситху), Батыр илъэс) сымэ - зеиншэ дыдэу дунейм къыщытенэм, я адэ къуэш Уэзырмэс и унагъузма эрмизапуажуа шыташ.

квыщытельн, и ада квузш 7эзыризс и унагъуэм зришэліэжауэ щытащ. Ди тхыгъэр теухуащ абыхэм ящыщ зым, ди республикэм и юриспруденцием и тхыдэм хэмыгъуэщэжын лъзужь ктыхэзына, а Ізнатіэм зи гуащіяшууэ езыхьэліа Дзыхьмыщі Батыр Хьэжбий и къуэм (7.05.1912 - 9.10.1960 гъгъ.).

(7.03.1912-9.10.1900т в.). Граждан зауэм и зэманым, 20 гъэхэм я пэщ]эдээ лъэхъэнэ хьэлъэм зи сабии-гъуэр хиубыда щ|алэ ц|ык|ур и ныбжьк|э г вуэр хиуовіда щалі з цыкіру и ныожькіз хуумыгьэфэщэн лэжьыгъэ гугъухэм пэрытащ, ауэ абы къыдэкіуэуи щізныгъэм хуэнэхъуеиншэти, къуажэм дэт мыдрисэми щеджащ. Лэжьыгъэм пасэу ипсыхьа, абы и піалъэ фіыуэ къэзыщіа Батыр а зэаоы и палья отрыуя къззыща ватыр а зэманым Аруан округым и центру щыта Старэ Шэрэдж къуажэм дэт пэщіэдзэ мэкьумэш еджапіэм щіэтысхьащ. Абы щыхыхьащ ВЛКСМ-м. Еджапіэр ехъуліэныгъэкіэ къиуха нэужь, ар къагъэнащ Старэ Шэрэдж къуажэм, комсомолым и щІыналъэ къудамэм щылэжьэну. Ап-хуэдэу 1931 гээм Батыр и лэжьыгъэ гьуэ-гуанэм щіидзащ. 1934 гъэм ар ВЛКСМ-и Аруан щіыналъэ комитетым и секретару хахаш. Иужькіэ абы къиухыжаш Налшык

дэт мэкьумэш еджапіэ нэхьыщхьэр. 1935 гьэм Батыр ираджащ Армэ Плъыжым дзэ кьулыкъу щрихьэкіыну икіи а зэманым СССР-м и МВД-м офицержэр щагъэхьэзыр и курс нэхъыщхъэхэр къиухащ. Абы къулыкъу щищ!ащ гъу-напкъэхъумэ дзэхэм. 1937 гъэм Батыр хыхьаш коммунист партым

хыхыащ коммунист партым.
Хэку зауэшхуэр къыщыхъея япэ ма-хуэхэм щегъэжьауэ ДэыхьмыщІ Батыр фронтым и ІэнатІэ зэмылІзужыгъуэхэм утащ. Фашист зэрыпхъуакјуэхэм драгъэкјуэкі бэнэныгъэм ар жыджэру хэтащ партбюром и секретарь, лагъымхэр къыщІэзых батальон щхьэхуэм и комиссар, полкым и агитатор къулыкъухэр ирихьэ-кlыу. Ар тlэу уlэгъэ хьэлъэ хъуауэ щытащ. Дзэ Плъыжьым и зауэл! къызэрыгуэкlыу къыщіидзэри, офицер-политлэжьакіуэ нэхъыжь хъуауэ, капитан ціэр иізу Текіуэныгъэм щыіущіащ Кёнигсберг деж.

тектуаны вэм щыущиац кениссерт деж. Дзыхымыщым Хэку зауэшхуэм къыщи-гъэлъэгъуа зэф!эк!ым, л!ыгъэм тетхыхьыжащ абы и ныбжьэгъуу щыта, къзбэрдей тхак!уэ, !уэры!үзатэдж ц!эры!уэ Шортэн Аскэрбий. Абы «Батыр-пелуан» зыф!ища тхыгьэр зауэм хэтахэм ятеухуа очеркхэр щызэхүэхьэсауэ къыдагъэк!а «Боевая слава Кабардино-Балкарии» тхылъым и ещанэ Іыхьэм итщ. Батальоным и комиссар, капитан Дзыхьмыщі Батыр и дзэ къа-лэныр зэригъэзэщіар уи нэгу къыщіэзы-гъэхьэ абы щыщ зы теплъэгъуэщ адэкіэ ди тхыгъэм къыпызышэр:

ди ткыгьэм кыпызыщэр:
«Нэм къммыплыхыьф губгъуэшхуэм къуейщейуэ щыпэкІурт Іэпкълъэпкъым зыпкызыда бжыхьа жыы щІыІэр. Чыцэ льахъшэм «къыщытіэпіа» мэзыш абдым (янтарные хрусталики) хуэда сытхъу нэпс ціыкіухэр щіым щытехуэкіэ, Дзыхъмымы Гартъри «сарат шырыкту хъзпъэмымы Гартъри и сарат шырыкту хъзпъэмымы править пр

мыщі Батыр и сэлэт шырыкъў хьэльэхэм я льабжьэм щыщкъыщкъырт. Биишэр щызельатэ щіыпіэм иту абыхэм щебгъэрыкіуэкіэ, абы къыщыхъурт хуабагъэ лъэпкъ зышІэмылъыж бжьыхьэ дыгъэри, гъунапкъэншэ губгъуэри, щІым зыщызэщІэзыуфа и сэлэтхэри, уІэгъэ куэд зытелъ жыг гукъыдэжыншэхэри дэІэпы

къузгъу къыхузхъуу. А махуэхэм Калининскэ фронтыр Ізуэ-лъауэншэт. 24-нэ фочауэ дивизэм и 908нэ полкым и батальоным и комиссар ДзыхьмыщІ Батыр и ротэхэм ящыщ зым

кіуэрт. Ихъуреягъыр щымт, ауэ бийр щхьэукъуатэкъым. Пэрыт гъунапкъэм хуэжэ ціыхур щалъагъум, нэмыцэхэм лагъымыр трагъэщэщэн щІадзащ. ДзыхъмыщІым занщІзу щІым зыхиІубащ. Абы зыхищІац езым и Іу бахъэ пщытырымрэ щІы щІыІзм и быдагъымрэ. Ауэ апхуэдзу ущылъыныр шынагъуэншэтэкъым. Арати, Батыр щ!эпхэуэщ и щ!алэхэм я деж. Ахэр абы къожьэ, абдеж нобэ щек!уэк!ынущ къызэрыгуэк! сэлэтхэр партым щыха-

къызэрыгуэк сэлэтхэр партым щыхагтьохьэну зэјущіэ.
- Укъызэщіагтьэплъа, капитан? - къыщеупщіащ абы щіыунэм.
- Ягъэ кіакъым, нэхъ Іеижи щыіэщ, - жиіащ Батыр. - Сесэжащ, абы я шэр зэ къыстехуакіэщ...
Парт зэјущіэм и гуащіэгъузу, сэлэт зыб-

жанэ партым хагъэхьэну хунэсауэ, плъы-рыпіэм щыт сержантыр щіыунэм къы-

Ныбжьэгъу капитан, нэмыцэхэр! - къиташ абы.

 Фрицхэм дагъэунэхуну хуейуэ ара-гъэнщ, - жиlащ щlалэхэм ящыщ зым.
 Апхуэдэу щыхъукlэ, дэ дыарэзыщ, -пэджэжащ абы Батыр, и автоматыр къищтэурэ. - Ныбжьэгъухэ, зэхэуэ нэужьым парт зэlущlэм пытщэжынщ, иджыпсту си ужьым фыкъиувэ!

Мэз кіашхъэ ціыкіум танкхэр къыхэпщащ. Абы и ужым гъэсыдээр итт. Хьэуа щынэм Іупщіу къыхэјукіырт абыхэм къа-гъэхъу Ізуэлъауэ шынагъуэр. Тіасхъэщіэх фашистхэм къапэщіэтхэр къежъа фашистхом къапэщјатхэр зы-хуэдэр зэхэуэкіэ ягъзунэхуну мурад ящіа-уэ къыщіэкіынут - танкипщіым я ужь итт ротэ хуэдиз хъун лъэсыдзэр. Хуэмыхьэ-зырэт іуэхум, сытми, нэмыцэхэм щіым зыкъытра!этыкіыщэртэкъым икіи танкым шэм щихъумэну я гугъэу, абы зыкіэра-къузэрт. Куэд дэмыкіыр Дэыхьмыщі Ба-тыр гу лъитащ нэмыцэ танкхэр япэ къищу лъэсыдзэр абы къызэрыкіэрыхуам. - Лъэсыдзэр къыпырогьэщ! - унафэ

Лъэсыдзэр къыпыдогъэщ! - унафэ индаш комиссарым

ищтащ комиссарым.
Танк зыбжанэм батальоным и зыхъу-мэжыныгъэ линиер пхратхъат. Абыхэм къапэщ1эуващ лагъымыдз, топгъауэ къалэщјоуващ лагъымыда, топгъауз полкхэр, лъэсыдаэр ди щіытіым и екіуэліапізхэм щыпагьэщхъащ, танк зыбжанэ зэхакъутащ. Бийм игьуэта удыным къитээскіащ икіи игьэзэжыну хущізкъуащ. Ауэ абы илэжьар къыщізкіузу тезырыншэу бутіыпщыжыныр гвардие хъэлтэкъым. - Коммунистхэ, си ужьым фыкъиувз! - кіиящ Батыр икіи батальон псом мыжурэлэ ебгъэрыкіуэныгъэм зыкъыхуаізтащ. Зэхэуэр гуашізу икіи кіэщіу екіузкіащ. А махуэм я щхьэр халъхьащ бийм и сэлэт. офицер куалым...

сэлэт, офицер куэдым... А зэхэуэм батальоным и комиссар Дзыхьмыщ! Батыр шэр и !эпкълъэпкъым

дзыхымыщі развір шэр и ізгікалізгікавім кіуэцірыківіу уізгъз щыхъуат. Ар абы и етіуанз уізгъз хьэлъэт: нэхъапэкіз то-пышэм и къутахуз къытехуат. Лъыр зэрыщіэківм хуэдэу, Дзыхьмыщі Батыр ззуащ, къигьэльагъуэ ліыхъу-жьыгъз щапхъэмкіз сэлэтхэмрэ офицерхэмрэ гушхуэныгъэ яхилъхьэу. Ди зауэлІхэр бийм и щІытІым дыхьа нэужьщ ар шылжэлар...

цыджэлар... А зэхэуэм папщ!э Дзыхьмыщ! Батыр къыхуагъэфэщащ «Вагъуэ Плъыжь» ор-

Журналист ціэрыіуэ Гъуаплъащіэ Зау-дини тетхыхьауэ щытащ Дзыхьмыщіым. «Храброе сердце Батыра» зыфіища очеркым абы къыщигъэлъэгъуэжат ар щхьэ мыгъазэу, лыгъэшхуэ къигъэлъагъузу зауэм зэрыхэтар: «Коммунистхэ, фыкъи-мыкlуэту ипэкlэ фынакlуэ!» къыхуеджэныгьэм щіэту бийм тезэрыгуэ гутым ар мызэ-мытізу пашэ яхуэхьуат. Ліыхьужь теплъэ имыіами, апхуэдэ дакъикъэхэм деж зэрыпхъуакіуэхэм зи хэкур ящызыхъумэ. бийм шынагъуэр яхэзылъхьэ пелуан нэсым хуэдэу зыкъигъэлъагъуэрт. За-уэ ІзнатІэри мамыр лэжьыгъэри псэ-емыблэжу ирихъэкІащ абы, цІыхухэм пэжыгъэрэ гу къабазкІэ къадекІуэкІащ».

Дзыхьмыш Батыр зауэм шызэрихьа дэмхымыщі ьатыр зауэм щызэрихыа лыгъэм кьыпэкіуар «Вагъуэ Пльыжь» орденым и закъуэкъым. Абы къыхуагъэфэщащ Хэку зауэ орденым и етіуанэ нагъыщэри, «Зауэм къыщигъэлъэгъуа зэфіэкіхэм папщіэ», «Германием дызэрытекіуам папщі

Дзэ къулыкъум къыпэрыкіыжа нэужь дзэ къулыкъум къыпэрыкныжа нзужь, 1947 гъэм щегъэжьауэ Батыр лэжьащ КъБАССР-м и МВД-м и къудамэм и унафэщју. Адэк!э, Москва дэт, Союзпсо юридическэ институтыр къиухри, 1952 гъэм ар ягъэуващ КъБАССР-м юстицэм-к!э и министру ик!и а къулыкъум пэрытащ 1956 гъэ пщ!ондэ-республикэм Юстицэмнезот ы підпода- респурзінкам сслидам-кіз и министерствар захуащівжыху. А илъзсым щегъзжьауз ар лэжьащ рес-публикэм и МВД-м и министрым и къуз-дззу, 1958 гъэм и накъыгъз мазэм къвщыщіздзауз псэухукіз ар щытащ КъБАССР-м и прокупору

къыщыщі дзаяуэ псэухукі эр щытащ КъБАССР-м и прокурору. «Щіыналъэм и хабээхъумэ Ізнатіэхэм жэуаплыныгъэ зыпылъ, зэрыжаізу, къу-лыкъу ткіийхэр щезыхыяі Батыр ціыху щабэу, зэпіэзэрыту къызэтенэжат. И щэныфіагъым, акъылыфіагъым къыдэкіузуи, гуащізшхуэ хэлът абы. Зэфіэкі зиіэт, лэжьакіуэ емызэшыжт, хабазм и щхьэщыжакіуэ нэст. Сыт хуэдэ лэжьыгъэ пэрымытами, пщэрыль къыщащі къапэрымытами, пшэрыль кывидші ква-лэнымкіз парт жәуаплыныгьэр зэрихыр зыхищізу нэгъэсауэ зэфіихырт...», -къвщыхощ томиті хэу, «След на земле» тхылъыр зэхэзыгъэува Къардэн ізбубэ а къыдэкіыгъуэм и япз Іыхьэм Дзыхьмыщі

Батыр теухуауэ иригъэува очеркым. И дуней тетыкіэкіэ, и Іуэху зехьэкіэкіэ Дзыхьмыщі Батыр къилэжьат ціыхум я пщіэри, я лъагъуныгъэри. Пщэрылъ къы-щащі сыт хуэдэ лэжыгъэри нэгъэсауэ зэрызэфіихым папщіэ ар 1952 гъэм щегъэжьауэ мызэ-мытіэу КПСС-м и Къэ-

щегъэжьауэ мызэ-мыттэу КПСС-м и Къэ-бэрдей-Балъкъэр обкомым жагъэхьащ, къБАССР-м и Совет Нахъащихьэм зэхуэсыгъуитікіэ и депутату щытащ.
Зи Ізщіагъэм фы дыдэу хэзыщіыкі Ізщіагъэлі нэс, ціыху щэныфіз икіи щыпкъэ, ныбжьэгъухэми къэзыціыхухэми фіыуэ ялъагъу Дзыхьмыщі Батыр 1960 гъэм жэлуэгъуэм и 9-м ззуэзэпсэу дунейм ехыжащ. Ар гъунэгъуу зыціыхуа дэтхэнэми ягу къызэринар гулъытэ зиіэ, гэжагъыр зыгъэнэхъпа, гущіэгъу зыхэлъ ціыхууш. Ар зигу къэзыгъэкыж дэтхэнэми я псалъэхэм нэщхъейуэ дыщіагъужырт: «Ар ящышт гъащіэ кіыхь зимыіэхэм».

«Ди адэр къыхиха Іуэхум хуэпэжу, псэ хьэлэлкіэ зэрыпэрытарщ жылагъуэм я пщіэр къыхуэзыхьар, абы ирихьэкіа къулыкъу зыхуэмыдэхэри и щыхьэтщ ар Іззагъышхуэ зыхэлъ ІзщІагъэліу зэ-рыщытами. ЗыцІыхуу щыта псоми жаІэрт псалъэм тебгъуэтыж цІыхуу ар зи псальзм теогьузтыж цыхуу зэрыщытар, апхуэдэуи зи гугъу ищ I Iуэхум хьэкъып!эк!э щыгъуазэу щытмэ, абыи къыпхутешынутэкъым. Ар сытым дежи къыпхутешынутэкъым. Ар сытым дежи республикэм и жылагъуз гъащіэм и кууупіэм хэтащ. Ди адэр ціыху заіухат, сытым дежи бтъэдыхьэпіэ къыхузбгъуэтыфынут, хьэлэлт. Абы и лэжьапіэ пэшым, лъзіуи заугурыіуэ кіыхьи хэмыту, хэти тыншу щіыхьэфырт. Иіыгъа къулыкъу лъагэми къызафіигъэщіыжатэкъым ар. Я къулыкъукіэ ціыху зэхэгъэжи ищіыртэкъым, дэт зыри езым зыхуигъадэут ледно завим вавым завлуп вадаут заре-псэльыл[эр, - игу къе-гъзкlыжь Батыр и къуэ нахъыжь Мухьэмэд. - Лізщіыгъуэ ныкъуэм щіигъуащ си адэр къызэрытщхьэщы-мытыжрэ. Ауэ ар си нэгум щіэтщ и щіалэ-

гъуэ дахэу, зэпіэзэрыту, гуапэу, нэжэгужэу, зихуэдэ щымыіэ абы и гуфіэкіэ удэзыхьэхыр и нэкіум къищу. Быным адэланэр зыгуэркіэ игъэкъуэншэну къытехуэр-къым жаlэ. Ауэ сэ шэч къытесхьэркъым абыхэм я хеящіэ нэхъ ткійй дыдэр я бын-хэрауэ зэрыщытым. Куэдым къахуихуэрхэрауэ зэрыщытым. Куэдым къахуихуэр-къым а «къэпщытэныгъэм» пхрыкІыфын. Абы и лъэныкъуэкІэ ди адэр и бынхэмкІэ, сэркІэ, си шыпхъухэу Лизэрэ ЗитэкІэ, си къуэш РусланкІэ (ди жагъуэ зэрыхъунщи, ди адэм хуэдэу игъуэ нэмысу, и ныбжыри илъэс 46-м иту ар дунейм ехыжащ), ди гъащІэ псокІэ гъуэгугъэпъагъуэ вагъуэу,

гьмазу, щапхьэу къыгхуэнащ». Гьуазу, щапхьэу къыгхуэнащ». Мухьэмэд и гукъэкіыжхэм къыхощыж адэм и ныбжьэгъуу щытахэри. Умы-гъэщіагъуу къанэркъым хабээхъумэ Із-натіэхэм пэрыта Дзыхьмыщіым ныбжьэнатіяхум пэрыта Дзыхьмыщым ныбжьэ-гьугьэ быдэ зыхуміахэм я ціэ-унэціяхур кіуащ Бетіал, тхакіуахэу Гуртуев Берт, Те-унэ Хьэчим, сурэтыщі Темыркъан Влади-мир, актёрхэу Тіыхъужь Алий, Сона Мухьэрбий, Тхьэзэплъыж Азрэт, Атэлыкъ Тазрэт, накъырапщэ Ашуров Танахум (Коштан), пшынауэ Алъхъэс Хьэцэрон, къэфакіуз Ульбашев Мутай сымэ. «Пъэлкъ куздым я деж ущрохьэліэ «ба-тыр» псалъэм, пелуан мыхьэнэр иізу. Дзыхьмыщіі Батыр и теплъэкіз а псалъэм и мыхьэнэм зыкіи хузкіуэртэкъым, уеблэмэ іэмащіэлъэмащіэт, нэмысыфіэт, укіытэхт, ауэ гьэщіэгъуэну укыыдихьэхыу,

уеолямэ іямащіэльямащіэт, нямысысірізг, укіытэхт, ауа гьэщіэт-руану укьыдихьэхыу, езым и «дзыхымыщі хьэл» гуэр хэльыжу ціыху гуакіуэт», - и ныбжьэг-рум и щы-тыкіэм теухуауэ итхат Шортэн Аскэрбий. Алхуэдэ псальэ гуалэ куэд хужаіащ Дзыхьмыщіым. Къыдэлэжьахэми, и ныб-жьэг-рухэми, благъэ-іыхьлыхэми хужаіэн и нашизгахым. Алучара гихэмыж эмб.

машІэтэкъым. Апхуэдэ гукъэкІыж зыб-

жанэм фыщыдгьэгьуэзэнш, Бабаев Сультіан, КъБАССР-м къэрал Куэці Іуэхухэмкіэ и министру щыта: «Пьэпкъ интеплигенцэкіэ зэджэ жыла-«Лъэпкъ интеллигенцэкіз зэджэ жылагьуэм и ліыкіуэт Дзыхьмыщі Батыр. Сыт и лъэныкьуэкій щалхъэт ар. Ущыуэнкіз умышынэу жыпіз хъунущ акъылыфіагьымрэ щыныфіагьымрэ абы къыдальхуауз зэрыщытар, ар куууз хэтт абы и лъым. Дз зэныбжьэгъугъэ быдэ дяку дэльащ. Иужьрей илъэсхэми унагъуэкіз лызакіалькімуау шытані»

дэльащ. Иужьреи ильэсхэми унагъуэкіз дызэкіэлькінуэу щыгащ». Шоджэн А. К., КъБР-м и Конституцэ судым и унафэщіу щыта: «МКъУ-м и юрист къудамэр къэзухыу къэзгъэзэжа нэужь, Дзыхьмыщі Батыр хуэдэ іэщіатьяіі нэсым, ціыху тельыджэм и нэіэм щіэту лэжьэн зэрыщізэдзамкіэ си насып кымізию къзгамамія сканасть баты правили правильного правили къикlау кънзолънтэ. Егъэленуэ псэ къа-6зэ зиlэ цlыхут. Цlыхугъэмрэ lэщlагъэм-кlэ lэзагъэмрэ я «академиер» абы и деж

къв цъза възмур я «академиер» аба и деж къвщызухащ». Мэлбахъуэ Тимборэ, КПСС-м и Къэбэр-дей-Балъкъэр обкомым и япэ секретару щыта: «Сэ фівуэ сцівхурт Батыр, егъэле-яуэ щэныфіагърэ пэжагъэшхуэрэ зыхэлъ цівхут, абы хуэдэхэр нэхъыбэу диіа-щэрэт».

Хьэщіэлі Мухьэмэд, КъБАССР-м мэкъумэш хозяйствэмкіэ и министру щыта: «Гушхуэ зыкіуэціылъ ціыху дахэт ар. Сэ ар фіьуу гъунэгруу зэрысціыхуам къыхэкіыу, шэч къытезмыхьэу схужыїэнущ заху-гъэмрэ пэжыгъэмрэ сытым и дежи и телъхъзу зэрыщытар, хабзэр хъумэн Ізнатізм псэ къабзэкіз зэрыхуэлэжьар. Хеящіз ткіййуэ абы гъащізм щиіащ и напэр,

щіз ткімиуз ады гъащізм щиіащ и напэр, икіи абы къызэрезэгъым хуэдэу, щізу-кіытэжын имылэжыу псэуащ». Къуэкъуей Владимир, Дзыхьмыщі Батуыхуэм щыхэкіуэдам, Батыр къытщхьэщымытамэ, сэ сызэрыхъунур, си фэм дэкіынур зыхуэдэр хэт ищіэнт. Мылъкукіз сытым дежи зыкъысшІигъэкъуащ, абы и сытым дежи зыкъысщигъэкъуащ, аоы и льэныкъуэк!э псом хуэмыдэу сыщеджа илъэсхэр къысщигъэпсынщ!ащ. Гурэ псэк!э сыт хуэдэ !уэхури къызэрызди!ыгъар, гъащ!эм ущияк!уэшхуэу зэрыщызи!ар зыхуэзгъэдэн щы!экъым. Гъащ!эм и гъзунахуныгъэ нэхъ хьэлъэ дыдэу къыстиятъх захима!! трилъхьахэм ящыщт игъуэ нэмысу си анэ

дэльхур зэрытхэкіыжар». Дзыхымыщі Батыррэ и щхьэгъусэ Фа-тіимэтрэ (Мэкъуауэхэ япхъущ), зэгъусэу къызэдэгъуэгурыкіуэну къахуиухар ма-щізми, унагъуэ дахэу икіи насыпыфізу зэдэпсэуащ. Фатіимэт и щхьэгъусэм иужькіз иджыри илъэс 47-кіз псэужащ, абы и фэепль нэхур ихъумэу, я бынипліыр адэм хуэфащэу къэгъэхъунымкіэ хузэ-фіэкіыр ищіэу. Абыхэм я къуэпсым къыфізківір ищізу. Абыхэм я къуэпсьім къві-пащэ я къуэрыльху-пхъурыльхуу я-абыхэм я быныжхэу 15-м. Ахэр мэпсэу я адэшхуэ Дзыхмыщі Батыр и дуней те-тыкіа, и іуэхущіафэ дахэхэр гъащіэм гъуазэ щахуэхъуу. Къищынэмыщіауэ, Дзыхьмыщіхэ я лъэпкъри Хьэтуей жылэм щыпсэухэри ирогушхуэ я благъэм, къуа-мэгъу щыпкъэм и ээфіэкіамрэ и ехъу-ліэныгъэхэмрэ икіи абы хуэфащэу зэрыщытыным хущІокъухэр.

Зыгъэхьэзырар Щ**ХЬЭЩЭМЫЩІ Изэ**щ.

S. T

Адыгэ джэгуакіуэшхуэ Агънокъуэ Ла-шэ зэрыжиіауэ, «Ціыхубзыр дунейм и дыгъэщ, и мазэщ, и нэхущ, щхьэгъусэмэ дыгъэш, и мазэш, и нэхуш, шхьэгъусэмэ гъащіз гукъинэш, анэмэ - дунейм и жылэщ». Льэпкъ уээщіакіуэ ціэрыіуэм зи гугъу ищі бзылъхугъэхэмкіз къулейщ ди щіыналъэр. Ди гуапэ зэрыхъуши, зи акъылымрэ зэфіэкіымрэ, гурылъ къабзэхэмрэ жыджэрагъымрэ Хэкум, щалъхуа щіыналъэм ехъуліэныгъэ къахуэхьыным нэсу хуэзыгъэпсхэр мащіэкъым. Жэуаплыныгъэр куууз зыхащізу и дунейр езыкъякі, гъащіэр зэрызэхэт унэтіыныгъэ зэмылізужьыгъуэхэу унагъузми, бын піынми, лэжьыгъ занатіэми, жылагъуэ Гузхухэми в лъагапіз гъуэми, бын піынми, лэжыыгъэ Ізнатізми, жылагъуэ Іуэхухэми я лъагапіз куэдым нэсыфа апхуэдэ бзылъхугъэхэм ящыщщ КъБР-м щіыхь зиіз и журналист Джырандокъуэ (Дзыгъуанэ) Верэ Зэчий и пхъур. Кіуэкіуэ Валерэ и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым и редакцэ къудамэм и унафэщі, «Известия КБГАУ им В. М. Кокова» щізныгъэ-практикэ журналым, еджапіз нэхъыщхьэм къыцыракіыў дыта япэ газетым, «Академическая жизнь» (мяжы «Университетский ческая жизнь» (мяжы «Университетский ческая жизнь» (иджы «Университетский вестник»), я редактор нэхъыщхьэ мыхьэнэшхуэ зи!э апхуэдэ къалэнхэмрэ къулыкъу лъагохэмрэ къызыхуэтыншэу илъэс куэдкіэ ирихьэкіащ Джырандо-къуэм. Зэхэщіыкі куурэ щіэныгъэфірэ бгьэдэлъу, дзыхь къыхуащіа сыт хуэдэ ізнатіэми щекіуэкі лэжьыгъэхэм я ізнатізми щекіузкі лэжынгызэм я къызэгьэлэщакіуэ нэсу щыту, Верэ пщіэрэ щіыхырэ иізу илъэс куэдкіэ хызлэлу Ізнатіэ зэмылізужынгызэхэр ирихызкіаш. Адыгэ бзылыхугыэ щып-кызм пщэдей, нактынгызм и 5-м, кты-щалъхуа махуэр хуагызлыапіэ.

ЩІЫУЭПСЫМ, дунейм я щіэрэщіэгьуэ накъыгъэ мазэм халъхуа Верэ гъащіэм лъэ быдэкіэ хэту къекіуэкіащ. Ар ящыщщ лъэ оыдэкіэ хэту къекіуэкіащ. Ар ящыщц тхьэр къызэрыхуэупса акъыл жанагъыр, псэ къулеягъыр, зэхэщіыкі куур къызы-хэкіа унагъуэм, зыщыщ лъэпкъым яхуэ-фэщэным, зыпэрыт Ізнатіэр егъэфіз-кіуэным, къэзыухэреихъ ціыхухэм я псэм дахагъэ къыщыгъэушыным хуэзыунэті ціыхухэм. Зыіэригъэхьа ехъуліэныгъэхэр, здынэсыфа лъагапіэхэр «къулыкъу дэ-кіуейпізу» зай къилъытакъым Верэ. Ахэр бэмпъустъз акъыльцізми визициции хуибзыльхугъэ акъылыфіэм дапщэщи хуи-гъэлэжьащ бгъэдэлъ зэчийм и лъэны-къуэщіэхэр къызыкъуэхыным, дзыхь къы-

хуащіа лэжьыгьэм нэхъри зегъэужьыным. Зэрыхабзэщи, къызыхэкіа унагъуэм, са-биигъуэм лъабжьэ щагъуэт ціыхум хэлъ хьэл-щэн нэхъыщхьэхэм ящыщхэм я нэхьэл-щэн нэхьыщхьэхэм ящышхэм я нэхьыбаліям. Нарткьалэ жылэ дахэм, щэхум, дапщэци зэльыіухам къыщыхьуац Верэ. Набдзэгубдзаплъэу, жану, акъыльфізу къэтэджа хъыджэбэ ціыкіур, езым ээрыжиіэжымкіз, школым щыщіэтіыстьом ирихьэлізу еджэкіэрэ тхжіэрэ ищіэрт. А псори и фіыгъэт сабийм и ищіэрт. А псори и фіыгъэт сабийм и гъзсэныгъэм гульытэшух ухузаніщу щыта и анэ Кулидан. Алхуэдэу, щіэныгъэ зэгъэгъуэтыным хуэпабгъзу, еджэн щіэзыдза пщащэ ціыкіум курыт школыр къиухащ нахьыфіхэм ящыщу. Ткылъ еджэныр зыфіэфі, пэжырытхэм, псом хуэмыдзу урысыбазям, и хабазхэм хуэlэкіуэльанду Верэ япэщіыкіэ корректору щылэжьащ Аруан щіынальэм къыщыдэкі «Маяк» газетым. А лъэхъэнэм абы и унафэщіу щыта Тіымыш Тимур хъыджэбзым и лэжьэкіэм набдазгубдаялльзу кіэлъыпльырт, хуэарэзыуэ щытхъу псальэ куэди хужиіэрт, газет лэжыыгъэм, щэнхабээм епха Іэщіагъэ зригъэгъуэтыну тригъэгушхузу.

гушхуэу.
- Си анэр Хэку зауэшхуэм ипэ ита илъэсхэм корректору щылэжьащ Налшык дэт тхылъ тедзапізм, - игу къегъэкіыж Верэ. - Аруан районым къыщыдэкі «Макк» газетым сыува нэужьщ къыщызгурыіуэ-жар си анэм и лъзужьым сызэрырикіуэр. ШІэныгъэ нэхъышхьэ зэгъэгъуэтыным зи нэ къыхуик си анэми район газетым и редактор нэхъыщхьэм и псалъэхэми къыс-

Насып Іыхьэ

• ДифІ догъэлъапІэ

халъхьэ гушхуэныгъэри зы хъужри, сэ мурад сщіащ ізщіагъэм нэхъ куууэ сыхуеджэну. Си насыпу къызолъытэ гъащіэм игъуэгуэзхэгъэкіыпіэм сыщынасым, алхуэдэ ціьху щыпкъэхэр чэнджэщэгъуу, гъуэгугъэлъагъууу Тхьэшхуэм къызэрычтар

зитар. Апхуэдэуи хъуащ. И ныбжьэгъу хъыджэбзиті-щы и гъусзу Верэ Москва кіуащ, илъэситікіэ редакцэм щылэжьа нэужь. Абы и дэфтэрхэр зрита Щэнха-бзэмрэ гъуазджэмкіэ Москва къэрал университетыр пщіэ зиі», щіэтіысхьэну хуейхэр бжыгъэншэ, ущіэхуэнуи мытынш еджапіэ нэхъыщхьэхэм ящыщу щытащ. Верэ пшашэ ціыкіум мыбдежми и насып Верэ пщащэ цІыкІум мыбдежмій и насып къыщикіащ: адыгэ хъыджэб з акъылыфіэр льэпошхьэпо хэмыльу пхыкІыфащ къызэрапщытэ зэрыщіэтіысхьэ экзаменхэм. Дзыгъуанэ Верэ Зэчий и пхъум и ціэноція при на иратхахэм ящыщу къихутащ студенту къащтахэм я спискэр зэрыту блыным къыфіадзэу щыта хъыбарегьащіэ напэкіуэціым. Алхуэдэ насыпыр псом я щхьэу къызыщыхъуа хъыджэбзыр, шэч хэмылъу, игурэ и щхьэрэ эзтелтьу еджэным проыхьаш. Абы къыгуры!уэрэт шалъхуа пэрыхьащ. Абы къыгурыІуэрт щалъхуа щіыналъэм щыпсэу и Іыхьлыхэр, къы-эыхэкіа унагъуэмрэ газетым къыщы-дэлэжьахэмрэ и хъыбарыфІрэ и ехъулізныгъэ лъагэхэмрэ къызэрыпэплъэр. Абыхэм я гугъапіэхэр Верэ игъэщіэхъун-кіи іэмал иіэтэкъым.

Москва къалэшхуэм зэрыщы а илъэсхэр э пщащэм купщІэншэу игъэкІуа-і. Къэралым и щыхьэрыр Верэ хуэхъуащ гъуазджэм, литературэм, макъахъуащ гъуазджэм, литературэм, макъа-мэм я дунейм хээьша, абы щыгъуазэ хуэзыща гъуазэ. Езым зэрыжи!эжымк!э, мызэ-мыт!эу !эмалхэр къыхуихуащ ду-нейпсо, къэралпсо ціэры!уагъ зи!а усак!уэхэу Къэшэж Иннэ, Ахмадулинэ Бэл-лэ, Рождественский Роберт, Вознесен-ский Андрей, нэгъуэщ! ціыху щэджащэ куэдми я пшыхъхэм хэтыну, абыхэм я гъакуэдми я пшыхыхэм хэтыну, абыхэм я гъа-щіэм, творческа гъузгуанэм кіэльыпльы-ну. Студент гъащіэр щызу, апхуэда Іуаху-гъуэ купщіафіэ куэдкіэ гъэнщіауэ езыхъэкіа пщащэм ехъупіэныгьэфіхэр щызыіэригъэхьэрт еджэнми къзхутэны-гъэ лэжьыгъэхэми. А псори бейгъэ лъа-пізу эригъэгъузтауз, Верэ фіы дыдэу къи-гуал учиварскута ціарыцуя

ухащ университет ціэрыіуэр. Щіэныгъэ нэхъыщхьэрэ іэщіагъэ екіурэ эзэыгъэгъуэту щалъхуа щіыналъэм къэ-кіуэжа Верэ РАН-м и Къэбэрдей-Балъкъэр щіэныгъэ центрым и унафэщі Иуан Пётр лэжьапіэ ирагъэблэгъауэ щытащ зи

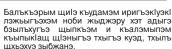
Ізкіуэльакіуэм льэкі кьигьэнактым и кьалэнхэр кызызкуэтыншэу, фіыщіэрэ щытхъурэ пылъу зэфіихынымкіэ.

- Щіэныгъэмрэ техникэмрэ хэпщіыкіыу зыщаужь льэхьэнэт ар. Иуан Пётр и зэфіэкіымрэ щіэныгъэ куумрэ къахьауэ, щіынальэм и мэкъумэш іэнатіэр автомагьакіуэрт. Компьютерхэм иджырей тельэ екіур яіэтэкым, ахэр шкафышхуэм ещхьт. Атіэми, мэкъумэш губгыуэхэм, гъавэ хъумапіэхэм щекіуэкі лэжьыгьэр онлайн щытыкіэм иту экраным къызэрырилайн щытыкІэм иту экраным къызэрыридзэр псоми тфіэтельыджэт, - игу къе-гъэкіыж Верэ. - А псоми дыщыгуфіыкіырт, ди Іуэхухэри нэхъри зэредгъэфіэкіуэным дыхущіэкъурт зэрыіыгъыу, зэгурыіуэрэ

дыхущі́ экъурт зэрыіыгьыў, зэгурыіуэрэ зэдэіуэжу зэдэлажьэ ди гугыр. Піэщіыгьуэ блэкіам и 90 гьэхэм и лэщіэдзэм Джырандокьуэр ирагьэблэгьащ Къэбэрдей-Балъкьэр къэрал мэкъунамы академием. Абы и редакцэ къудамэм, «Академическая жизнь» газетым я пашэу, «Известия КБГАУ им В. М. Кокова» пашэн карама пашэн карама пашэн карама зэрыжный и унафэщіў щыту, Джырандокъўэм зэфіэкіышхуэ ирихьэліащ а еджаліэ нэхьышкьэм и зыужьыныгьэм. КъБКъМУ-м и ректор Апажэ Асльэн зэрыжиіэмкіэ, Верэ жыджэру зыдэлажэр стидент шіалэ-Апажэ Аслъэн зэрыжиізмкіз, Верэ жыджэру зыдэлажьэр студент щіалэ-гъуалэм я закъуэтэкъым, атіэ абы и нэіэм щіэтащ еджапіэ нэхтышхьэм и къудамэхэм ящыщу щіэныгъэмрэ къз-хутэныгъэмрэ егкахэр. - Университетым къыщыдэкі сыт хуэдэ

тхылъри, ар методикэ чэнджэцхэр зэрыт пособие е диссертацэ ехьэжьа ирехъу - псори Джырандокъуэм и Із илъауэ жыпІз псори Джырандокъуэм и із илъауэ жыпіз жъунущ. Верэ хэплъэжауэ, къызыхуз-тыншэрэ зэпэщ хъуауэ, а псори къыте-хуэрт ар зи пашэ щіэныгьэ журналым, -жеіз еджапіз нахъыщхьэм и унафэщі еджагъэшхуэм. - Верэ и редакцэм щіэту илъэс зыбжанэкіз дунейм къытехьащ «Седьмой регион (наука и практика)» щіэныгъэ-къзхутэныгъэ лэжьыгъэр щы-

зохузхьаса къыдэкіыгъузхэр. А псоми къадэкіузу, Джырандокъуз Верэ а илъэсхэм Москва, Дон lyc Ростов къалэхэм къыщыдигъэкіащ и редакцэм щІэт тхылъ купщІафІэхэр. «Урысейм и гео графие зэгухьэныгъэм» Къэбэрдей

озылькугьэ щыпкьэм и кьалэмыпэм кыпыкіащ щізныгээ тхыгьэ куэд, тхыль щхьэхуэ зыбжанэ. Дзыхь къыхуащіа ізнатіз псоми ехъулізныгьэфіхэр щызыізригьэхьзу, лэжьыгьэмкіз жэуаплыныгьэ льагэ зыхищізу пэрытащ Джырандокьуэр. А псэ хьэлэл лэжыгьэр гульытэншэ хъуакъым, дауи. Верэ къыхуагьэфэщащ щіыхынцізхэр, къратащ дамыгьэ льапізхэр, щытхьу, фіыщіз тхыль бжыгьэншэхэр. Апхуэдэ къэрал, жылагьуэ пщіз льагэр къылэкіуащ адыгэ бэыльхугьэ шэджащры куумрэ, зэхэщіыкіымрэ ціыхугьэмрэ. Абы и ціэр фіыкіз къраіуэ къыдэлэжьахэм, зыхэта студентхэм, ныбжьэгьуфіу иізхэм. Сыт хуэдэ зэмани Верэ и щіыбагь къыдэтщ, щізгьэкъуэныфіу, чэнджэщэгьу іущу ноби иіэц и щхьэгъусэ Джыасээм зегьзужьыным хэльхьэныгъэшхуэ

рапдоквуэ михаил: г еспуолиям и щэлаг бээм зегъэужьыным хэлъхьэньгъэшхуэ хуэзыщlа Іэщlагъэліхэм ящыщщ ар, УФ-мрэ КъБР-мрэ щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ я мрэ КъБР-мрэ щэнхабээмкіэ шіыхь зиіэ я лэжьакіуэш, тхыдэ шіэныгьэхэм я кандидатш, Верэ и насып къихьа фіыгъуэхэм ящыщщ Михаилрэ абырэ я унагъуэ дахэр, я быкхур Русланрэ Заремэрэ, абыхэм къашізувэ нэ фыгъуэ зытрамыгъаплъэ шіэблэр. «Унагъуэм илъ насыпыр шхьэтьусэхэм эздахъумэмэ, кыхь мэхъу», тыхуаіэр шынэрылъагъущ Джырандоктухэх Михаилрэ Верэрэ я деж. Лъэпкъгъэсэныгъэ екіур зрагъэгъуэта абыхэм нобэ нэхыжьхэм я лъэр жан ящі, я ехъуліэныгъэхумкіэ ягъэгуфіэ, ягъэгушхуэ. Джырандокъухэх я ныбжыьшірэхэм я щапхъэщикія ягъагціз тыхазыш я адэшхуэ-анэшхуэ икІи я гъащіэ гъуазэщ я адэшхуэ-анэшхуз

ціэрыіуэм я гъащіэ дахэр. Джырандокъуэ Верэ Зэчий и пхъум, лэжьакіуэ іэкіуэлъакіуэм, щіалэгъуалэм я лэжьакуэ Токуэльакуэм, щалэгъуалэм я унэттакуэм, щхээгьусэ лэжым, анэ гумащэм, анэшхуэ Іэфіым, къыщалъхуа махуэм хуэгээзауэ хуаіэтыну хъухъухэм арэи дыхоувэ. Узыншэу, и пщіэмрэ и нэмысымрэ лъагэу, и щхьэгъусэмрэ езымрэ зэкіэрымыхуу, я бынхэм я насыпым хэплъэу куэдрэ псэуну дыхуохъуахъуэ. Михаилрэ Верэрэ Тхьэшхуэр къазэрыхуэупса насып ыхьэр мыкіуэщіх, абы кънгих нурыр къепщізкіа я быным, абыхэм я щізблэм ятридзэрэ я гъзугур къахуи-гъэнэхуу дунейм бэрэ тетыну ди гуапэщ.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Ильэс 375-рэ ирокъу

Урысейм Маф!эсым пэщ!этынымк!э и къулыкъур къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 375-рэ ирикъуащ мэлыжьыхьым и 30-м.

А МАХУЭМ, Къэбэрдей-Балъкъэрым МафІэсым пэщІэтынымкІэ и ІуэхущІапІэр

жызэрызэрагъэпэнцээ ильэси 190-рэ зэрырикъум теухуа махуэшхуэ зэхыхьэ щекlуэкlащ Налшык къалэм. Іузху гуапэм хэтащ Урысей МЧС-м и Управленэ нэхъыщхьэу КъБР-м щыlэм, Къэбэрдей-Балъкъэрым мафlэсым пэщlэт-къегъэлакlуэ и къулыкъущlапlэм я гулыр, Ізнатlэм и ветеранхэр, кърагъэблэгъа хъэщlэхэр. Махуэшхуэ зэlущlэр къызэlуихри, щlыналъэ МЧС-м и унафэщl Надежин Михаил

пщіз яхуищіащ ветеранхэм икіи узыншагьз быдз яізну ехьуэхьуащ. Абы фіьіщіз яхуищіащ лэжьыгъэм пэрыт ізщіагьзліхэм, республикэм щыпсэухэм я шынагъуэншагъэм зэрытелажьэм папщіэ, я мурадыфіхэр нахуапіэ яхуэхъунуи ехъуэ

БАХЪСЭН Азэмэт.

CA AABIƏ IICANSƏ КІыщокъуэм и Іуащхьэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и ціыхубэ усакіуэ, Социалист Лэжьыгъэм и Ліыхъужь Кіыщо-къуз Алим къызэралъхурэ илъэси 100 зэрыри-къур гъэлъэліэным хуагъэхьэзыра іуэху-гъуэхэм хыхьэу, 2014 гъэм Шэджэм и псы-хъуащхьэхэм къащхьэщыт бгыхэм ящыщ зым хэкуліым и ціэр фіащащ.

ЗИ ГУГЪУ ящіа махуэм и пщэдджыжьыпэм къригъэжьа уэшхышхуэу увыіэжыкіэ зымыщіэмкіэ къуршым дэкіынухэр дагъзунэху фізкіа пщіэнтэкъым, апхуэдизу уэру икіи щіыіэбжьу абы зыктыттриуфэнщіати, а зэщымышхъуныгъэм ерыщ нэхъри дызэрищіыр имыщіэ хуэдэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым ціэ имыінузу ит Іуащ-къэсэрдей-Балъкъэрым ціэ имыінузу ит Іуащ-хьэхэм ящыщ зым тхакіуэ щэджащэм и ціэр фіегьэщыным хузэщіагъзуіуа гупыр зи лъащіэр льагэ машинэ льэщхэм «дагъэшэсри», Кіыщо-къуз Алим и фэеллъу удз гъэгъахэр абы илэкіэ здыщедгъэтіылъэхам бгырыкіуэхэр дыкъыіу-

Япэу дыкъыщыувыlар Шэджэм тlуащlэм зыкъвіщыззіўихым деж щыс Лашынкъей къуа-жэрш. Абдежым зекіуэ зэдытехьахэм зыкъв-щытпщытэжащ, КъБР-м Спортымрэ туризмэм-кіэ и министерствэмрэ Къэбэрдей Адыгэ Ха-

кіз и министерствэмрэ къзозраей Адыгэ Ха-сэмрэ я ахъшжкіз махуитікіз дызыхурикъуну туузэрагъэпэша ерыскъыпхъэр дызэрыс ма-шинэхэм я гупкізхэм идгъэзэгъаш. «Адыгэ псалъэ» газетым и ціэкіз гъуэгу тра-гъзхъа си лэжьэгъу икіи абы къыдэкіузуи КъБКъУ-м филологиемкіз и факультетым и ме-тод центрым и унафэші Шоджэн ізминатра сэрэ КъБкъУ-м филологиемкіз и факультетым и метод центрым и унафэщі Щоджэн ізминатра сэрэ къытхуагъэфэща машинэм къыддисащ телевиденэм и оператор Уэрэзей Тимуррэ Къзбърей-Балъкъэр къэрал университетым филологиемкіз и факультетым балъкъэр щэнхабазмкіз и центрым и лэжьакіуэ Аттоевз Лейларэ. Гублащхээдэсыр Шэджэм куейм къэхъукъащіз шынагъуэхэмкіз и іуэхущіапізм и къудамэм и унафэщі Макитов Омарт. А махуэм дыщепсыха «Башиль» альплагерым дыіулъэда иужькіи, дыкъыщыхута щіыпізм нэхъ псынщізу дыхэзэгьэнымкіз хуабжьу къытхуэщхьэпащ. Омар пцыхьэщхьэхуекіузу абы дыкъыдишри, Ізгъузблагъэр къыдигъэплъыхьащ, хуэм-хуэмурэ нэхър и дришажьэри, къыкізлъыкіуз махуэм дызрикізэну грузгуанэм дыхигъэгъуззащ. А пщыхьэщхьэм, дэ, бгым дэкіынухэм, дызыгъзгушхуз икіи къытщізльым теухуауз жэуаплыныгъз зыхыдэзыгъащіз псалъэмакъ щхьэпэ зэхыдагъэхащ КъБР-м спортымрэ туризмэмкіз и министрым и къуздэзу а зэманым лэжьа Мамагъ Хьэчим, альпинист цізрыіуз, Эверест бгым тізунейрэ дэкіа Ольмезов Абдулхьэлым, Налшык къалэ администрацэм и Ізтащьзэм и хуздагузы пъзкузаным куза

огым тізунечрэ дэкіа Ольмезов Аодулкьэлым, Налшык кьалэ администрацэм и Іэташхьэм и къуэдзэу алъэхъэнэм щыта, бгырыкіуэным куэд щіауэ дихьэх, ди гъусэу ныддежка Жанатаев Сэлим сымэ, нэгъуэщіхэми. Къыхэгъэщыпхъэщ, дыкъыщышіидза «Ба-шиль» Іуэхущіапіэм и унафэщі Къумыкъу Хьэ-сэн гуалэу къызэрытіущіари. Абы хуээфіэкі къи-гъэнакъым и Іэмыщіэ илъ зыгъэпсэхупіэм къыщыхута дэтхэнэри зыхуей хуэгъзза зэрыхъуным ехьэлlауэ: пціэдджыжьым къешха уэшхышхуэм дызэриуфэнціар къыщищіэм, пщіантіэм дэт жьэгум мафіз тхузэщіищіэжри, пхъэуэ дызыхурикьунумкlэ дыкъызэригъэпэщащ, жэщым дызытелъын тепlэнщlэлъын къытхуригъэгуэ-шащ, шей дызэрефэну шейныч нэгъунэ къыдитащ, езыри гуф южу а пщыхьэщхьэм къыддбгъэ-

дэсащ. Етіуанэ махуэм, пщэдджыжывілэу, сыхьэтыр 6-м, бтым дэкіыну гупыр альплагерым дыкындакіаш. Жэщым кытрищіа уэсэпсыр апхуэдизкіз уэрти, сыхьэт ныкьуэ нэхь дэмыкіыу удзу дызыпхрыкіым ди льэгуажьащихызэм къащхыэлыкыным діракіа хэмылъу дэ зыхэтщіащ дызытехьа гъузгуанэр зэрымытынш дыдэр, абы ила къихуэ пщыхыящхым дамыгъэгужьея щхыякіз. Ауз мыпхуэдэ зекіуз утехьауз ухущіегъуэж хъурэт?! Зыккызощ-

тэжри, сыкъикіуэтыжын дэнэ къэна, дапхуэ-дэу сщіыми, дызыхуэкіуэм и щхьэм сыдэкіын зэрыхуейм зы меданкіи сахутегупсысыкіакъым.

Ди гупзэхэшэ нэхъышхьэр Ольмезов Абдул-Ди гупзэхэшэ нэхъыщхьэр Ольмезов Абдул-кьэлымти, абы и жы!эм адрейхэр еувал!эрт. Пэжщ, гуп щхьэхуэ зыкъытхэзыщ!ык!ахэри щы-!аш. Абы хэта ц!ыхуищыр къыхаха гъуэгуанэм зэрыпэльэщыну щ!ык!эр мыдрейхэм къыт-хуэмыщ!эу, зыкъомрэ тф!эгъэщ!эгъуэну да-к!элъыплъащ. Ик!и, ик!эм-ик!эжым, къыдгуры-!уащ ахэр зэрыщыуар: зыэрапщыта джабэ нэ-к!ум удэк!уеифынк!э !эмал и!этэкъым, укърехы-жын ф!эк!а

жын фізкіа. Мыдрейхэм пашэ тхүэхъуа альпинист ціэры-Іуэм нэмыщі, ищхьэкіэ къызэрыхэдгъэщащи, бгыхэм фівуэ хэзагъэ Жанатаев Сэлими тщіыгъути, абыи лъэкі къигъэнакъым лъагъуэ зэгъхэр къыхэтхынымкіэ. Гъэщіэгъуэнщ, ауэ гъузгуанзудызыпхрыкіым зэммудз іув зэіыпщіы-

гъуэгуанэу дызыпхрыкіым зэмиудз іув зэіыпщіы-кіыгъуей зыкъызоблихъурт, мывэ кізцхъым ди лъэбакъузхэр «щигъэкіашхъи» къэхъурт... Зэрыгурыіуэгъуэщи, дыкъызыдэкіа къуэ-ладжэм дыкіуэтэху нэхъри нэхъ лъагэжу дыщ-хыурэ дыкъышымыувыіэн тлъэкіакъым. Икіи бгыуэ дызыхуэкіуэм ищхъэхэм дыщынэсыпэм, апхуэдизкіэ дезэшати, «хъэлъакъуиплі нэхъ хэмызэгъэну піэрэ мыбы» жысізу, Щоджэн іэ-минат зыщыхуэзгъазэм, тіури дыкъыщиудурэ дыдыхъэшхырт. Къыхэгъэщыпхъэщ, мы гъуэгуа-нэм и кіыхьагъкіэ гушыіэмрэ сэмэркъо дахэмрэ дызэрыщымыщари. Альпинистрэ щіыпіаплъэ къызэрыгуэкіыу

рызэрышымыщіари.
Альпинистрэ щіыпіапльэ къызэрыгуэкіыу эхэша хюд ди гулым дызыхуэкіуэ бгым, шыхэр къэдгьэсэбэпурэ, дэтхащ Кіыщокъуэ Алим и сурэту мраморым къыхаіущіыкіамрэ іуэхум ехьэліа тхыгьэ кіэшірэ зытет фэелль пхъэбгъур. Ар ирагьэщіащ Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и жэрдэмкіэ. Къинэмыщіауэ, дэ тіыгъащ Урысей Федерацэмрэ Къзбэрдей-Балъкъэрымрэя ныпхэр. Къуршыщхьэм дыщынэсым, абдежым щыэтетльха мывэ дзакі «Кіэдахьуэм» фэеллъхъэбгъур, зэрыхъукіэ, щыкіэщіэдгъэбыдыхьащ, къинэмыщіауэ, усакіуэшхуэм и ціэрдпяокіз эзезыхьэну іуащхьэм дэкіа гупым тщыщ дэтхэнэми ди ціэ-унэціэхэр зытетха тхылъымкіз кіапэр пластмассым къыхэщіыкіа псылъз нэшіым итлъхьаш.

нэшІым итлъхьаш.

подільні иписьващ. Бгыщхьэр кьэзыгьэІурыщІзу, гуфІэгьуэм зэщІибла гупым тщыгъупщэжами ярейт ди Іэпкълъэпкъым и зы дэтхэнэ Іыхьэми лъэкІ къамыгъанэу мы щіыпіэм дыкъызэрахьэсам гугъу-ехьу пылъар зыхуэдизыр. Ешым дызэхиукіами, щыгум дызэрихьам мыхьэнэуэ иіэм и инагъри пеэкіэ зыхэтщіэрт.

Къехыжыным зыхуэбгъэгуващэ зэрымыхъунур ищ[эжырти, гъуэгугъуазэм псынщ[эу зыкъы-дигъэщ[эжащ: зыкъызэщ[ыдигъэкъуэжри [уащ-хьэ лъабжьэм дыхуезышэхыжыну лъагъуэм

дытришащ.
Мыр дыкъызэрыдэкіуеяр аратэкъым, гуп нэ-хъыщхьэм къыттепщіыкіыу лъэныкъуэкіэ езы-іуэнтізкіа ціыхуищыр бгым зэрыдэкіуеину я Іуэнтіэкіа ціыхуищыр бгым зэрыдэкіуеину я гугьа, мывэжькіз зэщізбла джабэжь задэрат. Ольмезовым зэрыжиізмикіз, уридэкіуеину къуейщіейми, урехыжыну нэхъ зэгът икіи нэхъ псынщізу Іуащхьэ льабжьэм унигъэсыжынут. Апхуэдэуи хъуащ: зы сыхьэт наблагъэкіз іэжьэм дисым хуэдэу мывэхэр къыткізрыщэщу зыкъедгьэщэтэхырэ, зэрыхъуари-ээрыщіари къыдгурымыіуэ щіыкіз, дызэрыдэкіуеям нэхъ псынщізу къыр лъагэм и льабжьэм дыкъышізухтащ.

Къэнэжар тіэкіу-тіэкіуурэ мыдрей джабэжь нэкіухэм зыкъегъэкіуэтэхыкыныр арати, зызэнытльэф-зызэпытльэф-зызэпытльэф-зызэпытльэф-зызэпытльэф-зызэпытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызэпытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытльэф-зызопытратр 17-м «Башиль» альплагерым дыкъекіуэліэжащ.

Тхыгъэри сурэтри КЪУМАХУЭ Аслъэн ейщ.

Лъэпкъым и къуэ пэж

Ліыфіым и ізужьхэр, къызыхэкіам хуэфащэм и шыфэліы-фэр піуэтэну сытым дежи гуапэщ. Мы тхыгъэр зытеухуа лъэпкъылі нэс Кіэрмыт Мухьдин адыгэ дунейм фіыуэ къыщальэпкъылі нэс Кіэрмыт Мухьдин адыгэ дунейм фіыуэ къыща-ціыху. Ар ильэс куэдкіз къэрычэт, жылагьуэ, псап зыпыль-Іуэхухэм пэрыташ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъуэ Совет -Хасэм и зэхыхьэгъуищым я депутату щытащ, Сочэ къулыкъу льагэхэр щиіыгьащ, иджыпстуи хьэрычэт Іуэхум хэтщ... Сыт хуэдэ Ізнатіэ пэрытами, зэи зэпымыууэ ветеран, ныбжыыщіэ зэгухьэныгъэхэм, сымаджэщхэм, еджапіэхэм, сабий гъэса-піэхэм дэіпыкъуэгъу яхуэхъуу, щіэныгьам, гъэсэныгъэм, щэн-хабзэм, спортым епха проектхэр гъэзэщіа хъуным и гуащіз, мылльку зэфізкі хильхьау шыти мылъку, зэфіэкі хилъхьэу щытщ

мылъку, зэфізкі хилъхьзу щытщ.

«ШАПСУГИЯ» газетым и редактор нэхъыщхьз Ныбэ Анзор къызэрытхуитхымкіз, 2004 гъэм Мухьдин «Нэху» сабий къэфакіуз ансамблыр Адыгейм щыіз Энэм жылэм щызэжишат. Льэлкъ зэмылізужьыгъуэхэм къахэкіа щіалэхэмрэ пщащэхэмрэ адыгэ къафахор зэрызэрагъащізм и мызактыру, тхыдэм, бэзм, щэнхабэзм щагъэгъуазэрт. Кізрмыт Мухьдин къызэригъэлэща къэфакіуз гулыр Тыркум, Сирием, Иорданием щыіащ, ахэр зылъагъу ди льэлкъэгъухэм я гур къыдрашейуэ.

Къэрал къулыкъум щылэрыта зэманми мащізкъым ищіар. Краснодар крайм Къэрал кіуэці политикзмкіз и департаментым и унафэщіым и къуздэзу, итіана Соча и вище-мэру щыщытам льэлкъ зэгурыіуэныгъэмрэ зэныбжьэгъугъэмрэ гэзбыданым и Іыхьз зугурыіуэныгъэмэр зэныбжьэгъугъэмрэ гэзбыданым и Іыхьз зугурыіуэныгъэмрэ зэныбжьэгъугъэмрэ гэзбыданым и Іыхьз зугурыіуэныгъэмрэ зэныбжьэгъугъэмрэ гэзбыданым и Іыхьз зугурыіуэныгъэмрэ зэныбжьэгыгъэнацэм и Щіныхь тхылъхэр, «Кубаным и зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэшхуз зэрыхуищіам папці]эм аэрыхэліыфыкъам папці]э», «Щіыхьрз щытхъурэ» жыхуиіз дамыгъэхэр. Ауэ езы ди льэлкъэгъум дежкіэ нэхъыщхээр льэлкь зэмылізужыьгъуэхэм къахэкіа ціыхухэр къызэрыхузарэзыращ.

- Ціыхур къыщалъхуа лъахам и ціэр фіыкіз зэригъзіуным, къызыхокіа пъэлкъым и тхыдэр лэхыбом зэраригъзіуным, къытыхокія льэлкъым и тхыдэр лэхыбом зэраригъзіуным мужьитын хуейщ, - Жеіз «Синдика» холдингым и вице-президент Кіэрмыг мужейш. Лізукьхэм запхыныгъэ быда яізн, магьужами я дерсхэр, акъыный зърихуамушыр къыла-

мыт Мухьдин. - Лакъуэхэм, льэпкьхэм, унагъуэхэм ягьэхьахэр, ябгьэдэльа зэф!экlыр, ехъул!эныгьэхэр блэк!ам дахэу къыхэнэн хуейш. Пјаужьхэм эалкыныгьэ быдэ я!ан, нэхьыжхэм я дерсхэр, акъылыф!агъымрэ жанагъымрэ, гъащ!эм зэрыхуэ!ущыр къыдэ-к!уэтей щ!эблэм хэллъхьэфыныр насыпышхуэш.

Блэк!а ильэсхэм кърмубыдэу, Мухьдин Урысейм и хэгъэгухэмрэ хамэ къэралхэмрэ къызэхик!ухьк!эрэ зыщыщ лъэпкъым и лъапсэр хамэ къэралхэмрэ къызэхик!ухьк!эрэ зыщыщ лъэпкъым и лъапсэр хамэ къэралхэмрэ къызэхик!ухьк!эрэ зыщыщ лъэпкъым и лъапсэр гъэщ!ащ. Ноби а !уахум пещэ.

- Си анэр къызыхэк!а лъэпкъыр Щоджэикъуэ къуажэм щыщт, же! э бы. - Си анэм и адэм и адэжу Ащ!эгъу Гъущ!ыпсэ илъэс пш!ык!ут! и ныбжьу и адэ Тэйхьачэм и гъусэу Тыркум !эпхъуэн хуей хъзаш. Абы щыгъуэм Кавказ зауэр ек!уэк!ырт. Зы зэман гуэрк!о Истамбыл дэсащ. Хамэ хэгээгум адыгэхэм псэуп!э тынш щагъуэтакъым, ауэ Уэсмэн пащтыхыгъуэм къихъумэну щыгугъа ди лъэпкъэгъу ц!ыхуищэ бжыгъэхэм ящыщу Кавказым къагъэзэжын зылъэк!ар закъуэт!акъуэш. Абыхэм къахэхуащ Гъущ!ыпси. Ар абы къызэрехъул!ар иджыри къыздасым зыми ищ!эркъым. Ащ!эгъу пээныхыжьэр щыт Кавак къалэм ди !ыхълы куэд щопсэу нобэ. Кавказ зауэр шиухым, Мухъдин и анэм и адэшхуэ Ащ!эгъу Пэзадэ хь Ф!ыц!э !уфэм шапсыгъ унагъуэ пщ!ык!ущ и гъусэу !ут!ысъващ, Аф!ыпсыпа кърцжэри ягъэпсаш. 1928 гъэм Пэзадэ Шахэпэ жыла ц!ык!ум уна къышүшхэухгъаш. Илъэсищ дэк!ри, Ащ!эгъу Пэзадэ политикэ залымыгъэм хэхуащ. Абы сабий пщ!ык!уз - щ!алиблрэ пшащипл!рэ - и!аш. Абыхэм ящыгъу Хысоз - Адыга загоном хэкум и япэ прокурорхэм, Сулеймэн - Адыгейм комосмолыр япзу щызэф!эзыгъэуахэри республимян пц!з къыщыхузари республимян пц!з къыщыхузари республикэм пц!з къышухарахри республикэм пц!з къышухарахри республикэм пц!з къышкъз загоном хэкум и япэ хирургэхм ящышш. Абыхэм къащ!зхъуахэри республикэм пц!з къышкъз загоном хэкум и япэ хирургэхм ящышш. Абыхэм къащ!зхъуахэри республикэм пц!з хыгахыр регорбликэм пц!з хыгахыр регорбликэм пц!з хыгахыр рег

мян - Адыгейм комсомольр плзу щызэсріззыгъзувахэм, долзі ха-кум и япэ хирургхям ящыщщ. Абыхам къащізхъуахэри республи-кам пщіз къыщыхуащіу исахэм яхэтщ, - жеіз Мухьдин.
Хэкулі нэсыр и адэм и лъэныкъуэкіэ, Сочэ епхащ. Псыфіыпэ районым ит «Чемитоквадже» поселокыр адыгэ псзупізу тхыдэм къыхэнэжахэм ящыщщ, «Кізрмытхэ я псзупіз» къикіыу аращ. Пса-пъэм папщіз, Тэхъутэмыкъуей районымрэ Энэм жылэмрэ я меди-цинз Ізнатізм зиужьыным хэлъхьэныгъэшхуэ хуищіащ Ащізгъу Сулеймэн илхэу, Мухьдин и анэ Нуриет. Ар УФ-м щіыхь зиіз и доху-тырщ, РСФСР-м узыншагьэр хъумэнымкіз и отличникщ, АР-м узыншагьэр хъумэнымкіз щіыхь зиіз и лэжьакіуэщ. Къыхэбгъэщмэ, Кізрмытхэрэ Ащізгъухэрэ жылагъуэ лэжьа-кіуэхэу, щіэныгъэліхэу, дохутырхэу, егъэджакіуэхоу, хьэрычэ-тыцізхэу, спортсменхэу, щэнхабээм и лэжьакіуэу къахэкіар куэдщ, фіырэ дахэкіз зи ціз іуахэр, ціыхухэм ягу къинахэр я мащізкъьм. Абыхэм ящыщщ сыт и льэныкъузкій щалхъэ зытепх хъун, уна-гьуэ дахэ зиіз, зэфіэкі льагэхэмрэ Іуахущіафэ щхьэпэхэмкіз цізрыіуэ, зы льэпкьым и зыужьыныгьам хэльхыэньгъ и и куэзыщі Кізрмыт Мухьдини. Абы щіалиті иіэщ, езым ещхьу хэкупсэу игъэ-сауз, яхузэфізкіыр ялэжьу. Мухьдин хуэдэхэрщ льэлкъьм и пицізу къззыізтри, хэкур зыгъэльапіэри. Апхуэдэхэр щыізху адыгэри псэунуш.

псэунущ.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ,

• Фэ фщіэрэ?

• ЗэвгъащІэ

Къуалэбзухэм я цІэхэр

Буревестник малый - борэнпежьэцІыкІу.

Буревестник малын орознівакозцівікіў. Горихвостки - бэукіэпльхэр. Дрозд - бэугъуабжэ. Кваква - псыхэуэпщагуэ, псыхэуэпщэкіэщі. Кеклик - кыршджэд. Дупель - бжыхкэджэд.

Дятел - жыгыуlу. Жаворонок лесной южный - мэзуэгунэбзу.

Иволга - бжэндэхъугъуэжь. Каменка - бзукІэзэгуэх.

• Щыхушхуэхэм я гупсысэхэр

Гъащ Іэ дахэм и щэхур

ПшІэншэу зы сыхьэт зыгъакіуэ ціыхум гъащіэм и уа-сэр иджыри къыгурыіуакъым. Дали Сальвадор.

Зы Іуэху имыlэу псэуфын Іыху щыlэу си фlэщ хъурцІыху къым.

Диккенс Чарльз.

Дахэу псэуар дахэу ду-

Драйзер Теодор.

ГъащІэм насыпу хэлъыр сыт щыгъуи ипэкІэ укІуэ-

Заболоцкий Николай.

Дахэу къэбгъэщ а илъэс гъащІэ дахэкІэ хэращ зэджэжри.

Мащіэ зыхузэфіэмы-кіым куэди хуэгъэкъару-

Ломоносов Михаил.

Ди зэманым кІуэдыжащ

ГукІ экъузыбжь э. Мэкъумэш е мэз щ Іыхьэху щащам деж псом яужь иту къэзыгъэзэ-жам фадэбжьэ иратырти ехъуэхъурт дяпэкlэ яужь къимынэу сыт щыгъуи пашэў щытыну. А фадэбжьэм гукіэ къузыбжьэкіэ еджэрт. Хабзэр щагъэзащізу щытар Къызбрун, Зеикъуэ

CANALIS ITCANS

Гъузрыгъуз мэкъуауз. Зы унагъуз къа-рукіз зи мэкъу Іыхьэр пызымыупщіыжыф-хэр гуп-гупурэ зэгухьэрти, зэдзіэпыкъуурэ я мэкъур паупщіырт. Пхъэидзэкіз унагъуэхэр зэрызэкіэлъыкіуэнур яубзыхурти, зы махуэм зым и мэкъум щыщ паупщіырт, етіуанэ махуэм къыкізлъыкіуэм ейр. Апхуэдзу къытрагьзэжурэ, псом я мэкъури паупщіырт. Хабэр щагъэзащізу щытар Къармэхьэблэщ. Ди зэманым кіуэдыжащ.

• Псалъэ пэжхэр

Дыщэр и Іэм къыпош

◆Дышэ лъэнкіэпс.

хэмыхьэ. ♦Къуажэ ив нэхърэ - къуажэ и

Дунейр бжьакъуэпэкІэ зэредзэ.Зи нэгу къабзэм игури къаб-

♦Нэм пэжыжьэми, гум пэбла-• Къуаргърэ пэт, и шырым «хужь

цІыкІукІэ» йоджэ. ♦Зи ныбэр зи ІэфІылъэм и гур и

♦Дыщ мэжаджэ Іэфіщ. ◆Дыжэф пцІанэ хъуркъым •ЗыщI нэхърэ - еплъ нэхъ

тэзэщ. ◆Дыщэр и Іэм къыпощ. ◆Улажьзу ушхэжын нэхъыфІ щыІэкъым. ◆Зы мэлыфэ тІзу трахыр-

къым

Хамэіэр Іэгъэзагъэ щхьэкіэ, гугъэзагъэкъым.
 Дзыгъуэ пэтрэ щіымахуэм хуогъэтіылъэ.

хуогьэтгэлээ. ♦ Гурэ гурэ лъагъуэ зэхуаlэш. ♦ Хамэ ущие тхьэмахуэщ, хаб-зэ хьэху махуищщ.

♦ Іуэху пщІыр Іуэху мэхъу.♦ Зылъэмыкі Іэфракіэ и Іы-

хьэщ. ♦Насыпыр щагуэшым дурэ-

шым дэсащ. ◆Нэгъуеипщ нэхъей, и закъуэ

гъэшэраши, унэр ♦ Хамэр гъэшэрыуэ

• Шхыныгъуэ

Губгъуэ бжэным и лымрэ и тхьэмщІыгъумрэ гъэбэкхъауэ

Къуршхэм, мэзхэм къышыхъу псэушхьэхэм я лыр куэдкіэ нэхъ Іэфіш икіи нахъ къзуат ящіэльщ унагьуз Ізщым ейм нахърэ, я лыр нахъ быдэ щхьэкіэ. Сыту жыпіэмэ, а псэущхьэхэр къэкіыгъэ, шхыныгъуз хэплъыхьакіэ, къабзэкіэ машхэ. Псом хуэмыдэу губгъуз бжэным и лыр

адыгэм зыпищі щыіэкъым. Ар узыфэ куэдым я хущхъуэу ялъытэ. Мы ерыскъыгъуэр ягъэхьэзырын щхьэкіэ нэхъ къыхахыр куэлщ е тхыціэлщ. Лыпціэр запаупщі г 40 - 50 хъууэ, и Іувагъыр зы сантимет-рым нэсу. Тхьэмщіыгъу гъэкъэбзари апхуэдэ дыдэу яупщіатэ. Лыри рым нэсу. Ткьэмшіыгтьу гтьэктэбзари апхуэдэ дыдэу яупшіатэ. Лыри ткьэмшіыгтури тепщэчышхуэм иралъхьэ, шыгту, шыбжий сыр хьэжа халъхьэри, фіыуз зэіащіэж. Итіанэ тебэкіэ ткъу къагтэпль, абы лыри ткъэмшіыгтури халтъхьэри, зэіащізурэ ягтьажьэ. Тхъуэплъ мэтуру унору ундіэта бжынышхьэ щалтыхэри, тхъуэплъ хьуху псори здагтьажьэ, мафіэр нэхъ ешэхауз. Абы и ужыкіз лым халтьхьэ губгтуэпхъ упщіэта, зэіащізурэ лыр щіигьанэ къудейу шатэ іув щіалтыхэр, тебацхыра трапізмуи, мафіэ ціыкіум тету хьэзыр хъуху ягтырабокхъ. Ізнэм пштыру тепщэчкіз трагтызувэ. Піастэ, мырамысэ хуабэ дашх. Чыржыни, мэжаджи, хьэліами докіу. Хальхьэр (ціыкумш Іыкьэ):

уаоэ дашх. Чыржыни, мэжаджи Жальжьэхэр (µыхуищ Іыхьэ): лыуэ - г 750-рэ, тхьэмщІыгъуу - г 150-рэ, бжынышхьэ укъэбзауэ - г 100, шатэу - г 300, тхьууэ - г 150-рэ,

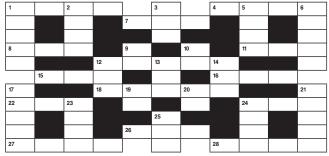
тхъууз - г 150-рэ, шыгъуу, шыбжийуэ, губгъуэпхъыу, джэдгыну - узыхуейм хуэдиз. **КЪУБАТИЙ Борис**.

Псалъэзэблэдз

ЕкІуэкіыу: 1. Ціыхум и Іэпкълъэпкъ зэрытыпізхэр зэрызыгъзіыть, къупщхьэмрэ лымрэ зэпызыщіз. 4. Къэрэшей-Шэрджэсым, Адыгейм я щіыналъэхэм щежох псы. 7. Пхъэ кіапэ. 8. Зеиншэ. 11. Егьэленуэ дунейр щыщіыіз. 12. Ди республикам къакіуэ хьэщізхэм ящыщі зыкъомым жаіз: «Фи щіыпіэр... щіыналъэщ». 15. Уеплъмэ, ..., уеджэмэ, дэгу. 16. Дзыгъуэм кіз къыкуззыігъакіуэ псэущхьэ дахэ ціыкіу. 18. «Уэзы...» - адыгэ уэрэдыжь. 22. Ізщым я щіымахуз шхын. 24. Пасэрей Іэщэ зэрыпыджэ. 26. Пхъащіз замясымэ. 27. Нартхэм я ныкъуэкъуэгъу лъэпкъ. 28. Ізмыкіуэлъэмыкіуз.

Къехыу: 1. Щыгъын лэжьа е ціырхъ хъуа бжыхь. 25. Бахъсэн щіынальэм щыщ гъавэтъэкі, Социалист Лэжыыгъэм и Ліыхужь... Ізхьед. 3. Ціыху мыхъэнэншэхэм щхъэкіз жаіз: «Ар... фіыціэжь и уасохьым». 5. Къамз Іэпшэр зэрагъэщіэращіэ. 6. Ціыху псэльэгъуей. 9. Бажэм е дыгъужым и хэщіапіэ. 10. Купкъ зэрылъ пхъэщхьэмыщихь ціыкіу. 12. ... лъакъуз шкіз иукірэ? 13. Дыгъэ ... е вагъуэ ... 14. Адыгэ уэрэджыіакіуз, Урысей Федерацэм и ціыхубэ артист. 17. Къурізн ціыкіу. 19. Зил къыпшіямыўзым уи ... хуумыіуатэ. 20. Ди республикам и лъэпкъ театрым ильэс зыбжанэкіз щыджэгуа, Къэрэшей-Шэрджэсым щыіз адыгэ театрым зи ціэр зэрихьэ артист. 17. Къурізна театрым зи ціэр зэрихьэ артист 17. 13. 21. Зи щхъэр хъурейшхуэ, жэщу щакіуз хьуалэбау піащэ. 23. Зи мылъкур хуабжыу зыкъуз ціыху. 24. Псалъэ дахэм ... гъуэмбым къреш. 25. Гу кіуэм ... къыкізреуд. кІуэм ... къыкІэреуд.

Зэхэзылъхьар МЫЗ Ахьмэдш.

Мэлыжьыхьым и 27-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

Екіуэкіыу: 6. Хьэжы. 7. Жеіэ. 8. Вакъэ. 9. Мыщэ. 10. Мэхъу. 12. Телъхьэ. 13. Мыдэф. 14. Шкіэ. 16. Къихьа. 19. Маліэ. 21. Шынэ. 22. Фіыуэ. *Къехыу:* 1. Гъэва. 2. Быдэ. 3. Псалъэ. 4. Бжэм. 5. Иіэщ. 10. Мэш. 11. Хъумэ. 15. Кіыхьыр. 17. Илъыр. 18. Анэр. 19. Мафіэ. 20. Ліыуэ.

• Тхыдэм щыщ

Адыгэ щІыпІэхэр къыхэщу

Адыгэхэмрэ нэгъуейхэмрэ яку дэлъа зэхущытыкІэр фІы дыдэу дэлъа зэхущьтыкіэр фіы дыдэў итхыжащ Тыркум и къэхутакіуэ- зыплыхьакіуэ, тхыдэтх Челеби Эвлие. Абы и лэжыыгъэхэм фіы дыдэу щыгъуазэу щытащ филологие щіэныгъэхэмкіэ кандидат Темыр Рае. Мы тхыгъэр гъз-кіэщіауэ къыхэтхащ тырку щіэныгъэліым теухуауэ Рае къызэринокіа лэжыыгэм. Псалъэм кырдэкіуэу жытіэнщи, и анэр абхъазым зэрыщыщыр арагъэнт мы щіынагъэнра абы щыпсэухэмрэ зыщигъэгъуэзэным и зы щхыгусыгъуэ хъуар.

челеби Эвлиерэ щіыгьуа гупымрэ адыгэ щіынальэр хы
Оіыціэ Іуфэм къыщыщіэдзауэ Псыжь и къежьалізмкіэ
къыдэкіўейурэ Кавказым щыпсэу лъэпкъхэм (адыгэ ліакъуэхэм) я псэукіэм, ціыхухэм я
зэхущытыкіэм, хабэзу зэрахьэм зыщагъэгъуазэурэ, я гъукатъу лээпкъхэра захуарахэр а нэгъу лъэпкъхэр зыхуэдэхэр, а лъэпкъхэр зэзышаліэ іуэхугъуэ-хэр, зэпэіэщіэ зыщіхэр ятхыжу 1666 гъэм щыхьэщіащ.

1666 гъэм щыхьэщащ, Челеби къызэријуатэм-кіэ, Мухьэмэд-Джэрий адыгэ ліакъуз «шегаке» фізщыгтьзціэр зезыкъэм малъхъэ яхуэхъуа-уэ, пэрыуэгъу имыізжу щыхуей щыпізм и пщыізр щигъзу-этолсзурт. Абы нэмыщіу Челеби наіуз къытщещі Адагум псыр хы Фіыціэм щыхэхуэжым адыгэ лъэпкъыжьым и щіынальз «Черкестан»-р къызэрышишлазр. Къзхутакіуам іупшіу льэ «Черкесстан»-р кызарынын індзэр. Къзхутак імунщіу къретхэкі Кавказ Ищхъэрэм щыпісэу адыігэ ліакъуэхэр, ахэр щыпіз эдэщысхэр. Челеби къритхэкіа адыігэ ліакъуэхэм я нэхыбэм я фіэщыгъэціэхэр къэнауэ ноби щыізщ: бжьэдыгъу, кызтыкъуей, адамей, махъуэш, натъхаціхари.

жэтыкъуей, адамей, махъуэш, нэгьуэщіхэри. Піакъуэціяхэм нэмыщіу, Челеби къретхэкі псыхэм я фізщыгьэціари, уеблямэ къыжегьэщ «Псенэф» фізщыггьэціэр зезыхьэм нэгьуейхэр «Карасу»-кіз зэреджэр. Адэкіз къребжэкі «Гиага», «Уль», «Паба», «Сераль», «Уарл», «Кубань», «Тень», «Энджик», «Биююк-Энджик», нэгъуэщі псыхэр. 1666 гъэм къэхутакіуэ Челеби Адыгэ Хэкум щыщыкъэщіам илъэгъуахэр, къанэ щымыізу, нэхъ тэмэму жытіэнщи, адыгэщіым и гъуналкъэхэр, щыпсэу

гэщіым и гъунапкъэхэр, щыпсэу ліакъуэхэр, псыхэм я фіэщыгъэ-ціэхэр къритхэкіащ...

CALLIE HEARS

Музейм и накъыгъэ гъэлъэгъуэныгъэхэр

КъБР-м и Лъэпкъ музейм и пэшхэм зэуэ выставкэ зыбжанэ щагьэльагъуэ: «Монументальный Нальчик», «Музыка танца», аэроклубыр Налшык къызэрыщызэ1уахрэ илъэс 90 зэрырикъум теухуар.

«МОНУМЕНТАЛЬНЫЙ Нальчик» выставкэм хагъэхьащ республикэм и скульптурэ, фэеплъ ціэрыіуэхэм я сурэтхэр. Ар къызэрагъэпэщащ Лъэпкъ му-зеймрэ Тхыдэ фэеплъхэмрэ зеймрэ Тхыдэ фэеплъхэмрэ щэнхабзэмрэ хъумэнымкіэ уры-сейпсо зэгухьэныгъэм и щіына-лъэ къудамэмрэ. Лэжьыгъэхэр ягьэхьэзыращ Налшык къалэм и курыт еджапіэхэм я еджакјуэхэмрэ сурэт щытрах «Гелиос» студием и гъэсэнхэмрэ. Къыжы-

Іапхъэщ, Къэбэрдей-Балькъэрым Урысейм и лъэпкъ щэнхабээ щ!зин ухуэныгтэу 400-м щ!игъу зэри!эр. Абыхэм я Іыхьэ щанэр федеральнэ мыхьэнэ зи!э фэеллъщ, Алхуэдэщ Хэку зауэшхуэм, Афган, Абъла, Азуахам хамичала. пльщі Апхуаращ Хэку зауэшхуэм, Афган, Абхьаз зауэхэм хэкіуэдахэм, хабзэхьумэ ІзнатІэхэм я лэжьакіуз зи къалэн зыгъэзащізу хэкіуэдахэм я фэеплъхэр, 115-на Кавказ шуудзэм хэтахэм я фэепльыр, Къэзанокъуэ Жэбагьырэ и щхэгъусомрэ, Лермонтов Юрий, Пушкин Александр, Горький Максим, Вовчок Маркэ, Щоджэнцівкіу Алий, Кіыщокъуэ Алим, Гагарин Юрий, Бэрбэч Хьэтіутіз, Къэшэж Иннэ хуагъэува фэеплъхэр.

жа фэеплъхэр. «Музыка танца» выставкэр тра-ухуащ макъамэм, уэрэдым,

лъэпкъ къафэ лІэужьыгъуэхэм я льэлкъ къафэ л/зужьыгъузхм и тхыдэмуэ карумрэ, абыхэм ціыху гъащіэм щаіэ мыхьэнэм. Абы щытопсэльых ар ізщіагъз зыщіа ціыху ціэрыіуххям - балеринэ Улановэ Галинэ, композиторхэу Прокофьев Сергей, Хачатурян Арам, Чайковский Пётр, Минкус Людвиг, нэгъуэщіхэми. Аэроклубыр Налшык къызэрыщызэїуахам и тхыдэм, абы и лэжызгъэм, ар къэзыухахэм ятехуа гъэльэгъэмнытьэри гъэшіэ-

ухуа гъэлъэгъуэныгъэри гъэщіэухуа гъэлъэгъуэныгъэри гъэщ(э-гъуэнщ. Дэфтэр тхыгъэхэр, сурэтхэр, Хэку зауэшхуэм и ліы-хъужьхэм я сурэтхэр - куэд мэхъ-хуэ хухахащ клубым екіуалізу щыта бэылъхугъэхэми. Абы ящыщщ япэ балъкъэр парашю-тисткэ Бегиевэ Шарифат. Аэро-клуб, парашют гулжьей къызэ-рызэрагъэпэщам къыдэкіузу ктъухьлъэтапізхэр зэраухуам техухари шіэшыгъхэш.

кхъухьпъатапіахэр зэрахухам теухуари щіящыгъуэщ. Гьэльэгъуэныгъэр къызэщіэ-пкъуэжмэ, 1934 гъэм къызэра-гьэлэща аэроклубым тхыдэ налакіуэці гъэщіэгъуэнхэр иіэщ. Абы щагъэсащ Совет Союзым и Піыхъужь хъуа кхъухьпъатэзе-хуэхэр, парашютистхэр, авиаме-ханикхар 1942 гъз пийына зало-ханикхар 1942 гъз пийына залохуэхэр, парашнотистхэр, авиаме-ханикхэр, 1942 гъэ пщ|ондэ аэро-клубым игъэхьзэыращ кхъухь-гъатэзехуэ 450-рэ, парашнотист 200, моторист, планеристи 170-м нэблагъэ. Абыхэм ящыщщ Бай-султанов Алим, Диденкэ Ни-колай, Емельяненкэ Василий, Къзалел Къубатий Кофо Ароки Къардэн Къубатий, КІэфо Арсен, Стеблинский Сергей. Абыхэм я цІэр фІащащ къалэхэм, къуа-жэхэм я уэрамхэм, школхэм, библиотекэхэм.

Гъэлъэгъуэныгъэхэр нак гъэм и кlэ пщlондэ щыlэнущ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ. Сурэтыр Къарей Элинэ трихащ.

Хьэршым зыщызыгъэкІэрахъцэ уафэщі жьэражьэ • Махуэгъэпс

Дыгъэм и дунейпсо махуэр накъыгъэм и 3-м 1994 гъэм къыщыщіэдзауэ хэгъэгу куэдым щагъэлъапіэ. Абыкіэ жэр-дэм къыхэзылъхьауэ щытар Дыгъэм къыпкърыкі къарур къэгъэсэбэпынымкіэ къэрал зэхуаку жылагъуэм и Европей къудамэм хэтхэрт.

КЪЫЗЭРЫРАХЬЭЖЬЭУИ, ар гъэщІэгъуэн ящыхъуащ щэнхабзэм хуэлажьэ зэгухьэныгъэхэми, уней ГуэхущГапПэхэми (ком-паниехэм), хэльэт зиГэ цІыху къызэрыгуэкІхэми. А махуэм къри-убьдэу, къэрал куэдым я ГэнагПэхэмрэ еджапТэхэмрэ Дыгъэм и зэфТэкГыр къызэрагъэсэбэп щГыкГэм щытепсэлъыхь зэГущГэхэр,

зэфіэкіыр къызэрагъэсэбэп щіыкіэм щытепсэлъыхь зэіущіэхэр, сурэтхэр, кинофильмхэр щагъэльагъуэ.
Дызэрыщыгъуазэщи, Дыгъэльагъуэ.
Дызэрыщыгъуазэщи, Дыгъэльагъуэ.
Изварышыгъуазэщи, Дыгъэльагъуэ.
Изварышыгъэкіэрахъу уафэщі жьэражьа абрагъуахэм ящыщщи. Абыхэм хуэдгъэдэну Щіым нэхъ и гъунэгъу дыідэу диіэри аращ. Адрейхэр куэдкіэ нэхъ тязіэшіэщ. Псальэм папщіэ, зи гугъу тщіы къэщіыгъэхэм ящыщу астрономхэм нэхъ гъунэгъуу къахута Альфа Центаврэ уафэщі зэрыбыным хыхьэ Проксима вагъуэр, нэхум зэрызидз хуабжьагъэкіз къэдбжмэ, илъэси 4,22-кіэ тпэжыжьэш.
Дызытес Щіым къыхуэкіуэу гуащіэрэ къарууэ хьэршым къикі псоми я нэхъ ин дыдэш ди Дыгъэм къыпкърыкіыр. Мыращ къэкіыгъэрэ псэущхьэу ди планетэм тетым гъащіэ къытхэзылъхьэри, нохурэ хуабэкіэ къытхуэупсэри, дызэрыбауэ жьыр ээгь зыщіри.

зэгъ зышІри.

зэлыдыту къатщтэмэ, ди планетэм и щІыуэпсыр дызэсэжа щытыкім изыгъэтыр Дыгъэм къыпкърыкі и гуащіэмрэ и зэфіэкіымрэщ. Ар къытщхьэщымытамэ, псэ зыіутхэм хуэфіу

зэсрізкіымрэщ. Ар къытіщхьэщымытама, псэ зыіутхэм хуэсріу зыжкэрацша хыэуари диіэнутэкъым, ихъуреягъкіэ щыіэнури псы зэщіэщтыхьарэ щіыгулъ зэщіэдиярэт. Дыгьэм и пкъымра къэзыухъурейхы и хьэуамрэ я нахъыбэр, химие щізныгъэм къызэригьэльагъуэмкіэ, зэрызэхэлъыр водо-родрэ гелиеущ. Компьютерым хузэхалъхьа къэбжыкіэхэм (моделхэм) ятетщІыхьмэ, Дыгъэм и ныбжьыр илъэс меларди 4,5-м

делхэм) ятетщіыхьмэ, Дыгъэм и ныбжьыр илъэс меларди 4,э-м ноблагъэ.

Ди планетэр Дыгъэм зэрыпыlукіуэтар, ику иту къатщтэмэ, километр мелуани 149,6-рэ хуэдизкіэш. Дыгъэм ультрафиолет спектрым щышу къыпкърыпсыкі нурыр ціыхум и узыншагъэм дежкіз сэбэпш. Псалъэм папщіэ, псым дызыхуэмейуз къыхэзэрыхь пкъыгъуэжьейхэр (хьэліаціэхэр) хегъэкъзбэыкі. Дыгъэм и кугъуэр нэщіыбэзу къызыщыдгъэхъумэ, и кіуэціым ди планетэм хуэдэу мелуаным щіигъу ихуэнуш. Астрофизикхэм къызэрабжамкіз, къигъэщізну къыхуиухар и кіэм щынэблагъякіз, Дыгъэр апхуэдизу иныщэу зэрыкіынущи, мы лъэхъэнэм къекіэрэхъуэкі уафэщіхэм ящыщу Меркуриймрэ Венерэмрэ зыщіилъэфэнущ, уеблэмэ дызытес Щіыми къылъэіэсынущ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Гъуазджэм и хэщІапІэ

«Гардарика - Кавказ» арт-фестивалыр КъБР-м и Лъэпкъ музейм къыщызэЈуахащ. Ар граухуащ Пушкин Александр къызэралъхурэ мы гъэм илъэс 225-рэ, Хэку зауэшхуэм Те-кІуэныгъэ Иныр къызэрыщыт-хърэ илъэс 80 зэрырикъумрэ.

МЫПХУЭДЭ фестиваль Кав-казым япоу ирагьэкіуэкіыу аращ. Санкт-Петербург и музейхэм я лэжьакіуэхэм Налшык къаша лэжыгьэхэрш музейм щагьэ-льагъуэр. 1901 гьэм щыщіардауэ урысейм и суротьщі 70-м я Ізда-къз къыщіэкіа лэжыгьэ 500-м щіигъу накъыгъэм и 16 пщіондэ Льэлкъ музейм щагьэльэгьуэ щигъу накъыгъэм и 16 пщонда Лъэпкъ музейм щагъэлъэгъуэ-нущ. Абыхэм я нэхъыбэр ціыху щхъзхуэхэм зэхуахьэсауэ яхъу-мэхэм ящыщщ. Языныкъуэрь япэу утыку щагъэлъагъуэу аращ. Урысейм, Кавказ Ищхъэрэм, ха-мэ къэралхэм ящыщ худож-никхэм я лэжывгъэхэр къызэщіеубыдэ абы. Ди республикэм и сурэтыщіхэу Ахъмэт Лиуанрэ Сарбашев Азноррэ я Іэдакъэ къыщіэкіаи яхэтщ абыхэм. Сурэт, графикэ лэжьыгъэхэм къадэ-кlуэу ятlэ гъэжьам къыхэщlыкlа хьэпшыпхэр, скульптурэхэр ягъэлъагъуэ. КъБР-м шэнхабзэмкІэ и мини-

стрым и къуэдзэ Карчаевэ Іэ-минэ и псалъэм къыхигъэщащ гъэщІэгъуэнхэр щызэсурэт гьэщізгьуэнхэр щыза-хуэхьэса выставкэ купщіафіэр зыхуэбгьадэ хьун зэрыщымыіэр. Абы къыхигьэщащ «Гардарика» ціэр щэнхабээр шыбей, творче-скэ щхьэхуэныгьэхэр, Іэпщіэльа-пщіэхэр зиіэ къалэ куэд къызэщіэзыубыдэ Урысейм нахъапэм и фізцыгъзу зэрыщытам къызэрытекіар. Карчаевэм фіыщіэ яхуищіащ фестивалыр

къызэзыгъэпэщахэм икіи жиіащ зэдэлэжьэным дяпэкіи пащэну зэрыщыгугъыр. - Гуапэщ Налшык мыпхуэдэ

выставкэ къызэрыщызэ!уахар! Гъуазджэр фіыуэ зылъагъухэр мы лэжьыгъэ телъыджэхэм мумы лэжьыгъэ тельыджэхэм му-зейм къызэрыришэлізнум шэч хэлъкъым! Мыпхуэдэ Іуэхухэр ди республикэм и щэнхабээмрэ тъуазджэмрэ зезыгъзужьщ! -жиіащ КъБР-м и Парламентым щэнхабээмрэ хъыбарегъащіэ із-натіэхэмкіэ и комитетым и уна-фэщі Къумал Заурбэч.

фэщі Къўмал зауроэч.

КъБР-м и ціыхубэ сурэтыші
Жылэ Анатолэ и псалъэм къыхи-гьэщащ гъэлъэгъуэныгтээм зи лэжыыгызхэр хагъэхыа сурэтыщіхэм щхьэж я дуней лъагъу-кіэрэ гупсысэкіэрэ яіэжми, дэтхэнэ гъуазджэ сурэтри зэрышішшыгэгэр щІэщыгъуэр.

Туэхур япэщІыкІэ къыщызэдгъэпэщащ ди Эрмитажым и къу дамэу Выборг щы!эм. Абы Уры сейм и къалэ цІыкІухэм къыщыпытшэну дыубзыхуаш, зи лэжьыгъэхэр щІыналъэ зэмылІэужьы-гъуэхэм щызыгъэлъагъуэ художникхэм папщіэ, - жиіащ Кирилловэ Риммэ. - Нэгъуэщі къалэхэми выставкэр тшэну ди мурадащ, ауэ Налшык нэхъ дигу дыхьэри дыкъыщыувыіащ!

Зэхыхьэр къызэзыгъэпэщахэм ящыщ Пинежаниновэ Еленэ «Гардарика» арт-фестивалым зыкърезыгъэхьэлІахэр щигъэзыкърезыгъэхьэліахэр щигъэгъузащ абы и тхыдэ дахэм. Епен з ээрыхиіамків, зи лэжыыгъэ ягъэлъагъуэ языныкъуэ художникхэм ліакъуэ-ліакъуэкіэрэ а ізщіагъэм пащэ. Урысейм и мызакъуэу, хамэ къэралхэм щыпсэу сурэтыщіхэми я лэжы

Сурэтыр Къарей Элинэ трихащ.

ЦІыкІухэм ныпыр яфІэдахэщ

Налшык сабий сад №49-м и гъэсэн ц!ык!ухэм адыгэ ныпыр ирагъэціыхуащ. Абы теухуа пшыхь гъэщіэгъуэн иригъэкіуэкіащ Іуэхущіапіэм и лэжьакіуэ, сабийхэр адыгэбзэм хуезыгъаджэ Жэрыщты Аринэ.

АДЫГЭ ныпым и плъыфэм мыхьэнэ зэриІэр, абы тет вагъуэ АДЫІ Э ныпым и плъыфэм мыхьэнэ зэриіэр, абы тет вагьуэ пщыкіутіыр адыгэ ліакъуэхэр къызэрагъэльагъуэр, шаб-зищыр зэрызэблэдэар мамырыгъэм зэрыхущіэкъум и дамы-гъзу зэрыщытыр абыхэм яхутепсэлъыхьащ гъэсакіуэр са-бийхэм. Алхуэдэ нып дахэ зелхьэу укъызыхэкіа лъэпкъым уримыгушжуэнкіэ Іэмал иіэкъым. Щіалэ ціыкіухэм гушхузу ныпыр кърахьащ утыкум. Пщащэ ціыкіухэм Іэнэ лъакъуищыр адыгэ шхыныгтэуэхэмкіз къаузэдащ.

Сабийхэр адыгэ фащэм нэхъри игъэдахэрт. Ахэр Хэкум, анэдэлъхубээм, ныпым, пшынэм, лъахэм теухуа усэхэм гъзхуауэ къеджащ, адыгэ къафэ ягъэзэщащ, лъэпкъ хабээхэм тепсэлъыхьащ, къуажэхьрэ псынщэрыпсалъэк!э зэпеуащ, теплъэгъуэ кlэщlи ягъэлъэгъуащ.

ГЪУЭТ Синэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымк!э Къэбэрдей-Балъкъэр щ!ыналъэ !уэху-щ!ап!эм ПИ № ТУ07-00117-м щ!эту ят-

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокі. (12+)

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым – 42-56-19; унафэщI-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-75-78; секретариатым - 42-22-66

Индексыр П 5894 ● Тиражыр 1.556 ● Заказыр №923

ди хэщіапіэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщіанэ къатхэр.

Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А